

BARINGKUAS

REBOLUSYONARYO A DYARYO TI UMILI TI CAGAYAN VALLEY

2023

ENERO - SETYEMBRE

P20.00

EDITORIAL

Gibusan ti agnanayon a presensya militar ti US iti Pilipinas, gun-oden ti pudno a wayawaya ken soberanya!

ITI PANAGIRTENG TI KRISIS TI IMPERYALISMO, agkarkarattot dagiti imperyalista a pagilian, nangruna ti US a bingayen manen ti lubong. Ti araramiden na tatta a panangdurog laban iti China ken iti dumakdakkal a posibilidad a bumtak ti gubat ket addang ti US tapno isubli ti *unipolar* nga urnos ti lubong. Tapno palawlawan ti China, nangitakder daytoy ti "missile network" a maaw-awagan a "first island chain" wenno dagiti pagilian a kaaasitgan iti China.

Paset daytoy iti panagpapigsa ti heopolitikal ken pangmilitar a kontrol ti US iti Pilipinas nga agserserbi kas estratehiko a pagindegan na. Agserserbi kas magnet iti posible nga armado a panagatake ti China ken dadduma pay a kabusor ti US ti panangibangon kadagiti nayon a base militar ti US iti pagilian ken panangigabur ti umad-adu a soldado nga Amerikano.

Naan-anay a panangipayat iti kasarinnan ken panangikuspil iti karbengan ti Pilipinas a manggeddeng iti bukod na ti panagna

yon ti pasilidad ken base militar ti US iti naduma-duma a suli ti pagilian wenno dagiti maaw-awagan nga "EDCA site." Iti "panagsagana iti teatro ti gubat" ken panangdurog ti imperyalista a US iti China, idurduron na ti umili a Pilipino iti dumakdakkal a pangta iti biag, kabiagan ken wayawaya ti pagilian.

Ti plano a panagnayon dagiti "EDCA site" ket kaudian laeng nga addang ti US iti atiddog a pakasaritaan ti dominasyon militar na daytoy iti pagilian ken pannakibiangan na iti Asia-Pacific. Saywar laeng ti US ken dagiti aso-aso na daytoy a kasapulan kano ti pagilian ti bileg militar ti US tapno "salakniban" wenno lappedan ti *superpower* a China iti pantaaw a teritoryo tayo.

Kas kenni Digong, sabong ngiwat laeng ni Marcos Jr ti panangirupir ti karbengan ti Pilipinas iti West Philippine Sea (WPS) ngem ti kinapudno na ket awan met duri na a salakniban ti balligi ti pagilian iti desisyon ti IAT-UNCLOS maipapan iti WPS. Ngarud, gungundawayan met ti US ti *hype* wenno publi-

LINAON

EDITORIAL

1 Gibusan ti agnanayon a presensya militar ti US iti Pilipinas, gun-oden ti pudno a wayawayaya ken soberanya

AGDAMA A KASASAAD

6 Mapapaidaman ti daga ken mailumlumlom iti utang ni mannalon

PASISMO TI ESTADO

8 2000 tropa ti AFP-PNP, nangdidigra iti Daya a Cagayan

10 Ti kinapudno iti likod dagiti parparbo a numero ti 501st Infantry Brigade

11 Napanan na ti P560M a pondo iti 'barangay development' ti RTF-Elcac?

15 Terorismo ti 501st Infantry Brigade iti probinsya ti Cagayan ken Lower Apayao

TIGNAYAN TI MANNALON

17 Agmirmiraut a mangmangged-talon ken ti kumpay ti panagbalbaliw

TIGNAYAN TI KABATAAN

19 Laglagipen ti naimbalitukan nga adal ti First Quarter Storm! Agtutubo, agtignay para iti maysa manen a dalluyong!

TIGNAYAN TI KABABAIHAN

20 Hiyas ti rebolusyon: Dagiti naisangsangayan a babbai iti Tanap ti Cagayan

ARMADO A DANGADANG

23 8 soldado natay iti engkwentro sadiay ili ti Lasam

AMMO YO KADI?

23 Maika-122 nga anibersaryo ti naimballigian a Panagbarangkuas a Balangiga

KULTURA

24 Dula ti rebolusyon, teatro ti maidaddadanes

Ti **BARINGKUAS** ti opisyal a pagiwarnak ti rebolusyonaryo nga umili ti Cagayan Valley. Ipabpablaak daytoy ti Partido Komunista ti Pilipinas iti rehiyon ti Cagayan Valley iti maminsan kada tallo a bulan.

Aw-awisen ti patnugutan dagiti agbasbasa nga mangted-biang para iti panangpadur-as pay ti pagiwarnak. Agipatulod kadagiti komentaryo ken rekomendasyon, damdamag ken rebolusyonaryo a kapadanan a mabalin nga ipablaak iti dyaryo tayo. Umawawat daytoy iti sursurat iti:

baringkuascv@proton.me

dad tapno ikalintegangan ken alaen ti simpataya dagiti Pilipino iti ar-aramiden na a panagpapigsa ti presensya militar sadiay. Iti agarup kaguddua siglo a panangkolonya ti US iti Pilipinas iti linged ti "panagdedenepensar" ken "panaggayyem" ket sumangsanglad iti baybay dagiti dadakkel a barko na a panggubat ken paypayatan dagiti soldado nga Amerikano ti pagilian.

Ti agpayso, parparubruban ti US ti gubat kontra China iti panangguyod na iti gobyerno iti Pilipinas bayat nga agresibo a makibibiang ken pair-irtingen ti kontra-rebolusyonaryo a gubat laban iti CPP-NPA, babaen iti AFP kas instrumento ken taw-an na.

Dagiti maisangsangayan a pribilehiyo dagiti soldado nga Amerikano

Agbalin tu a siyam ti base militar ti US babaen iti EDCA kalpasan a pinalubusan ni Marcos Jr kas napeklan nga aso-aso, ti panagnayon ti uppat a base idi panagsangaili ni US Defense Secretary Lloyd Austin kadaytoy laeng Enero. Iti barbaro nga uppat, tallo ditoy ket iposisyon iti rehiyon ti Cagayan Valley. Sabali pay daytoy kadagiti pasdek ken presensya militar ti US a saan a nakapauneg iti EDCA kas ti adda sadiay Zamboanga, Basilan, Samar, Cebu, Mindoro ken dadduma pay a lugar a saan nga ipudpudno ti US.

Segun iti Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA) a pinirmaan ni daydi BS Aquino III idi 2014, palpalubusanti gibiyerno ti Pilipinas ti US a mangibangon ti pasdek ken instalasyon iti uneg kadagiti "nagnumwan a lokasyon" (agreed location) nga adda iti uneg ti kampo militar ti AFP. Itatta, dagitoy a pasdek basar iti EDCA ket pumauneg iti ekstrateritorial a kontrol ti US, nu sadino ket mabalin laeng a makastrek wenno inspeksiyonen dagiti Pilipino dagitoy a pasdek nu "palubusan" ti US. Adda met laeng absoluto wenno naan-anay a kontrol ti militar ti US kadagitoy a lokasyon inggana dagitoy a lokasyon ket "saanen a kasapulan ti United States." Maysa a nalawag a panangikuspil ken panangisuko ti soberanya ti Pilipinas.

Kadagitoy a base ken pasdek, adu a klase nga operasyon ken aktibidad ti mabalin nga irussuat ti US -- "panagsanay; panagbyahe; panagsuporta ken kapada na nga aktibidad; panag-refuel kadagiti lugan a pangtangatang; temporaryo a pagsangbayan dagiti personel; komunikasyon; panagposisyon kadagiti ramit, suplay ken ramit-panggubat; ken panagpakat kadagiti pwersa ken ramit-panggubat."

Malaksid kadagitoy, libre ti panagusar ti US kadagiti "nagnumwan a lokasyon" wenno "awan abang ken aniaman a kapabada a balor." Segun iti katulagan, saan nga obligado ti US nga agbayad para iti aniaman a pannakadadael ti aglawlaw a mabalin nga epekto na ti *toxic waste* wenno makasabidong ken delikado a kemikal manipud kadagiti kampo da. Kastoy ti napasamak iti dati a base militar ti US iti Pampanga ken Zambales nu sadino ken pinanawan da latta ti basura da a nakasabidong kadagiti ubbog ken danum-baybay kasta met kadagiti laon ti baybay.

Bayat a dagiti Pilipino ket rumbeng pay laeng a mangala ti lisensya ken agbayad tapno makausar ti tangatang iti radyo, dagiti soldado nga Amerikano ket palpalubusan ti EDCA nga agpataray ti bukod a sistema iti telekomunikasyon, panangusar iti "amin a kasapulan nga *spectrum* ti

iti radyo" a maited nga "awan bayad na." Bayat a bakbaklayan ti ordinaryo a Pilipino ti dagsen ti nagngangato a singir dagiti serbisyo ken yutilidad, iti basbas ti EDCA, dagiti militar ti US ket makausar ti danum, kuryente ken dadduma pay a pampubliko a yutilidad iti nalaklaka a singir, segun kadagiti katulagan ken kondisyon.

Dagiti sumaganad a kampo ti AFP ti mangted tu ti maisangsangayan a pribilehiyo iti pangitakderan dagiti bari a base militar ti US: Naval Base Camilo Osias iti Sta Ana, Cagayan; Lallo International Airport iti Lallo, Cagayan; Camp Melchor Dela Cruz iti Gamu, Isabela ken; Balabac Island iti Palawan. Kabayatan na, addan iti umun-una a pasdek-militar ti US kadagiti kampo ti AFP: Antonio Bautista Air Base ken Naval Station Carlito Cunanan iti Ulugan Bay agpada a Puerto Princesa, Palawan; Basa Air Base ti Pampanga; Fort Magsaysay iti Nueva Ecija; Benito Ebuena Air Base iti Cebu ken; Lumbia Air Base iti Cagayan de Oro.

Iti isla ti Balabac iti Palawan, idi pay Marso 11 a nangrugi ti panagpalawa ti *airport* ken dadduma a pasdek-militar. Kadaytoy met Agosto, napan mismo da Defense Secretary Gilbert Teodoro ken AFP *chief* Romeo Brawner sadiay Lallo, Cagayan tapno karintaren ti "upgrade" iti *civilian airport* para iti *refueling* dagiti eroplano a panggubat ti US. Tapno aglanga nga adda serserbi na dagitoy a pasdek iti Pilipinas, saywar da nga usaren kanon tu met laeng dagitoy dagiti eroplano ti AFP. Iti sumaruno a panagbisita ni Brawner sadiay Lallo ken Sta Ana kadaytoy Setyembre 13 ket kadua nan ni US Ambassador to the Philippines MaryKay Carlson ken kumander ti US Indo-Pacific Command Admiral John C. Aquilino. Daytoy a panagbisita da ket kanaig iti naikeddeng a panagpapatang dagiti opisyal militar ti AFP ken US para iti Mutual Defense Board - Security Engagement Board (MDB-SEB).

Numanpay kukua ti US dagitoy a pasdek, kwarta ti Pilipinas ti usaren iti panangipatakder dagiti "EDCA site." Pondo ti DPWH, babaen ti programa a TIKAS (Tatag Imprastraktura para sa Kapayapaan at Seguridad) Convergence Program ti inusar para iti Balabac Military Runway (P174.62M), *command and control center* (P18.32M), panagpalawa ken panagpa-uneg ti pantalan iti ballasiw nga isla (P308M) iti Palawan; *hangar* (linong ti eroplano) ken *fuel depot* (P111.29M) iti Mactan-Benito Ebuena Air Base; *hangar* ken dadduma a bilding iti Fort Magsaysay iti Nueva Ecija. Kasukat ti TIKAS Convergence Program, "ag-

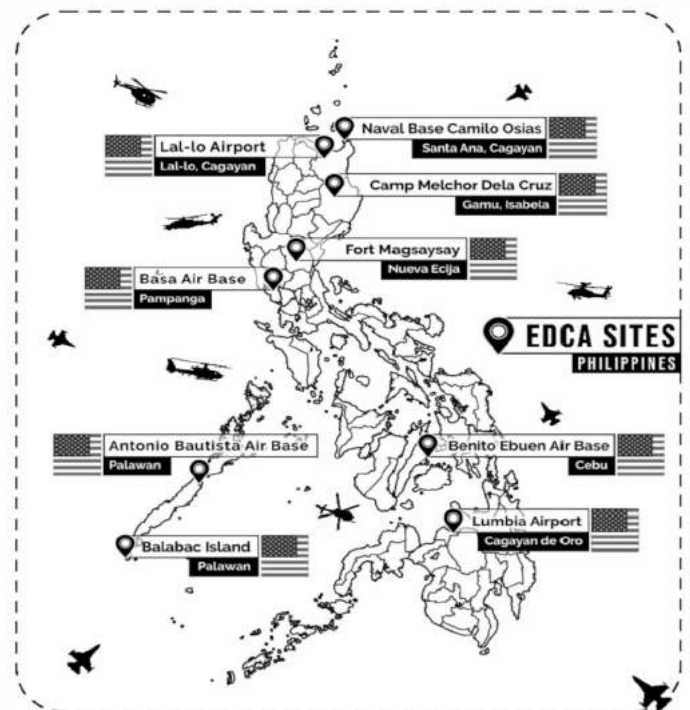
wardiya" ti AFP kadagiti proyekto a konstruksyon ti DPWH kadagiti "conflict-ridden" wenna kadagiti lugar nga adda agraraira nga armado a risiris.

Kabayatan na, kadagitoy laeng, iti panagpatang da Carlson ken Batanes Governor Marilou Cayco, inbaga ti naudi nga adda dagiti mungkahi na a proyekto para iti probinsya a posible a suportaran ti USAID bayat a madama ti tungtungan ti US military ken lokal a gobyerno para iti konstruksyon ti *civilian port* (pantalan) para kano iti panagdiskarga ti kargo. Ti pangitakderan ti nakuna a pantalan ket awan 200km (125 miles) manipud iti tensyonado a Taiwan. Malagip nga immunan a bimmista iti probinsya ti dati nga AFP chief Andres Centino idi Hunyo.

Uray dagiti isla ti Calayan ken Fuga iti Aparri ket gangandaten ti AFP ken US military a pagposisyonan iti linged ti panagpapigsa ti depensa laban iti China. Idi Hunyo, inpakdaar ti NOLCOM ti plano ti panangitakder ti *coastal defense* post iti isla ti Calayan, Cagayan iti 25-ektarya a daga iti Brgy. Dilam, ti pinakaamianan a paset ti isla.

Dagiti saan a patas a katulagan militar ti US ken agnanayan a presensya na iti Pilipinas

Sipud inyawat ti US ti ubbaw a wayawaya idi 1946. saan na pulos inibbatan ti pagilian, aglalo ti AFP. Ketdi, nair-irut na pay a tinengngel babaen kadagiti saan a patas a katulagan ken tratado a pabor kenkuana. Iti basbas ti Military Bases Agreement

(MBA), manipud 1947-1992 ket rinubu a soldado nga Amerikano ti nagistasyon ken rimwar-simrek kadagiti base militar na ditoy pagilian a pakairamanan ti Clark Air Base iti Pampanga ken Subic Naval Base iti Zambales, ti dua idi a kadakkelan a base da. Nasurok kumurang 70,000 ektarya a dagdaga ti sinakop ti US nu sadino nga indulin dagiti armas da karaman dagiti armas nukleyar.

Sinaruno daytoy ti Mutual Defense Treaty (MDT) idi 1951 a nangigamer iti pangruar a patakaran ti US, nangted kenkuana ti bileg nga naan-anay a makibiang kadagiti pang-uneg nga usapin ti pagilian ken nangguyod iti Pilipinas kadagiti gubat nga agresyon na kas iti pananggubat na iti Korea, Vietnam, Iran ken Afganistan. Babaen iti daytoy, nabukel ti Joint US Military Advisory Group (JUSMAG) a lallalo a nangigalut iti pagilian ken ti AFP.

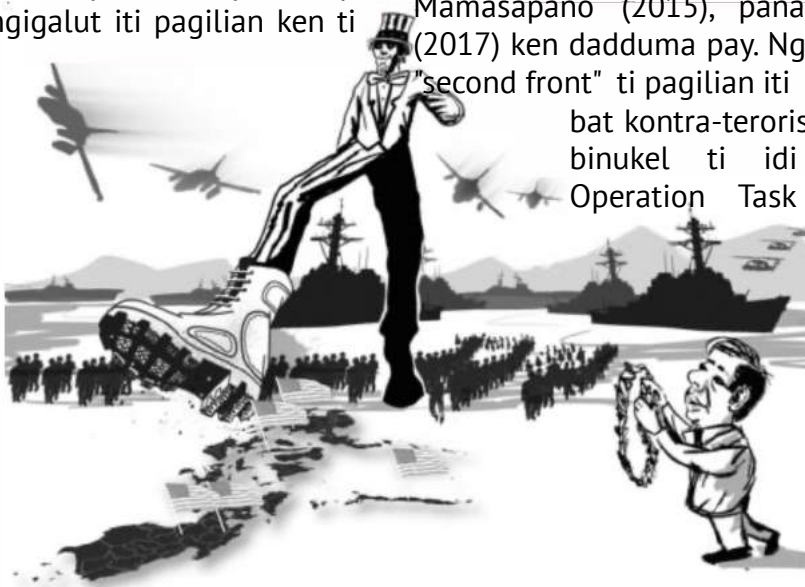
Tawen 1998 met a pinirmaan ti US ken ti papet a gobyerno ni Estrada ti Visiting Forces Agreement (VFA) a nangted dalan iti kanayon a panagsanglad dagiti barko a panggubat ti US, panangisayangkat ti tinawen a Balikatan exercises ken dadduma pay a pagsasanay militar.

Masansan a pagirussuatan dagiti kakastoy nga ehersisyo-militar ti probinsya ti Cagayan. Sadiay nga inrussuat ti dadduma a panagsanay iti "kadakkelan" a Joint US-PH Balikatan Exercises idi 2022 ken 2023. Dagiti bayabay ti Claveria, Aparri, Calayan ken Sta Ana ti nagsanayan ti AFP ken soldado ti US kadagiti *amphibious exercises*. Iti umuna a gundaway, simmanglad iti baybay ti Aparri ti barko a panggubat ti US nga adda amit na a *surface-to-air missile* (manipud daga ket bumira iti target iti tangatang). Kabayatan na, iti dua nga EDCA *site* iti Cagayan ti nagsanayan dagiti soldado ti US idi binukel da ti Reaction Force 3rd Littora Regiment ti MBLT-10 kanaig iti *aerial surveillance*. Ita a tawen, 500 *war games* ken pinagtipon a panagsanay militar wenno maysa kada aldaw ti inrussuat ti US ken AFP ditoy pagilian.

Kadaytoy laeng manarimaan ti nagsasaruno a bagyo ket limed da a nag-*war games* iti linged ti *humanitarian assistance ken disaster relief operations* nu sadino ket pakitang-tao a nagiharas da ti solar.

Iti linged ti "interoperability," agserserbi dagitoy nga ehersisyo ken panagsanay a pakausaran dagiti ramit-militar ken pang-maniobra nga operasyon ti US tapno umuna, siguradwen nga agserbi ti AFP iti panggep militar ti US nu adda rumsua nga armado a risiris ken maikadua, tapno durugan ti linnakwan ti armas ti US iti Pilipinas. Dakkel ti maganab ti US ta daytoy ti numero uno nga agar-aramid ti armas iti intero a lubong.

Saan laeng a kadagiti panagsanay a makibibiang ti US. Uray iti mismo armado nga operasyon ket lumalaok da a kas iti Zamboanga Siege, Mamasapano (2015), panangbomba iti Marawi (2017) ken dadduma pay. Ngamin, inaramid ti US a "second front" ti pagilian iti "sangalubongan a gubat kontra-terorismo". Babaen iti daytoy, binukel ti idi ket Joint Special Operation Task Force - Philippines (JSOTF-P) nga ittata ket Operation Pacific Eagle - Philippines (OPE-P) a nirugian idi 2017 kalpasan a minandaran ti gobyerno a Trump ni Digong nga ideklara a terorista ti CPP-NPA-NDF ken gibusan ti *peacetalk*.

Malaksid iti panangted ti ekstrateryal a karbengan ti pagilian, gapu kadagitoy a katulgan, adda ti espesyal a ligal a saad dagiti soldado nga Amerikano. Laksid iti sumagmamano a kaso, saan ida a saklaw dagiti kriminal ken sibil a linteg ti Pilipinas iti panawen nga agnaed na ditoy pagilian kas iti kaso ti Subic Rape Case ken ti brutal a pampapatay kenni Jennifer Laude nu sadino dagiti maseknan a soldado ket intayab paruar iti pagilian a saan pulos naikkan ti pannusa dagiti krimen da. Malagip nga idi 2020, winayawayaan ti aginkontra ti US a rehimen Duterte ni Marine Joseph Scott Pemberton, soldado a nangpatay kenni Laude, kasukat ti dakkel nga ayuda militar.

Gapu kadagitoy a katulagan, maibabbaba ti saad ti pagilian kas simple laeng a kampo militar ti US.

Ti dominasyon ti US iti nasurok 125 tawen ket isu ti puon ken gapu nu apay nailumlom ti pagilian iti agnanayon a krisis, atrasado, agraryo, ken saan nga industriyalisado.

Kontra-rebolusyonaryo a gerra ti US iti Pilipinas

Napeklan ti US iti brutal a taktika na kontra-gerilya. Ti irusrussuat na a gerra tapno pameken ti pannakidangadang ti umili a Pilipino para iti pudno a nailian a wayawaya ken demokrasya ket kasilpo iti gubat na a nangrippuog kadagiti Pilipino a nangitultuloy ti rebolusyon a KKK, limmaban iti panagsakop ti pasista a Hapon ken limmaban iti panagsubli ti kolonyal a pwersa ti Amerikano ken ubbaw a wayawaya.

Mandar ti US ken dagiti ahente na iti AFP dagiti narurungsot a linteg a kas iti Anti-Terror Law nga ussaren ti estado laban kadagiti kritiko ken oposisyon. Kasta met, awan-ressat a ginabsuonan ti pondo ken armas ti imperyalismo nga US ti pasista a diktadura a Marcos Sr ken dagiti simmaruno a rehimen inggana agdama babaen kadagiti *counterinsurgency guide* na nga ar-aramaten ti AFP. Manipud 2021, agarup \$2.1 bilyon a balor ti armas ti inted wenno inlako ti US iti pagilian a pakairamanan dagiti *jet fighter*, misayl, bomba, *howitzer* ken dadduma pay nga armas. Tinawen a pagkatkatayan dagiti heneral ti AFP ti badyet para iti AFP Modernization Program tapno gumatang ti surplus ken nagalusan a ramit ti US.

Pangta iti biag ken wayawaya ti Pilipino ken ti Pilipinas

Dakkel a pangta iti biag dagiti Pilipino ken wayawaya ti pagilian kasta met iti biag ken wayawaya ti naduma-duma a pagilian iti lubong ti pannangisungsong ti US ti gerra, partikular ti panagdurog na ti komprontasyon militar iti China iti madama a tensyon iti Taiwan.

Saan a nangipangpangag ti rehimen iti ballaag ti China kadagiti kaipapanan ken posible nga epekto ti panagnayon ti base militar ti US. Ketdi, nagparintumeng daytoy iti among na. Nagtraydor iti kasarlan ti Pilipinas ken pinalubusan a guyoden iti *proxy war* ken iramraman ti pagilian iti gubat nga awan met kainaigan na iti nailian nga interes.

Durdurogan ken parparubruban ti US ti tensyon iti Taiwan tapno iduron ti China nga agaramid ti umuna nga addang ken pwersaren daytoy nga "umuna nga agpaputok" kas ti inaramid na iti pasamak ti Ukraine kontra iti Russia.

Ti kaadda dagiti soldado nga Amerikano ket mangpakaro kadagiti siguden a problema ti gimong. Sierto a kumaro ti panangabusu ken panangranggas kadagiti babbai, ubbing ken dadduma pay a bulnerable a sektor ken sumaknap ti prostitusyon kas sadiay Balabac Air Base iti Puerto Prinsesa, Palawan. Kagiddan na, sumaknap dagiti makaakar a saksakit kas iti HIV/AIDS. Nakarkaro pay a saksakit ti maited dagiti *toxic waste* ken pannakadadael ti aglawlaw a naggapu kadagiti barko a panggubat ti US. Ita pay laeng ket problema dagiti mangngalap ti Sta Ana ken Aparri ti kirang ti makalapan kasta met ti restriksyon kadakuada. Nakarkaron tu nga awan panggedan da nu addan dagiti soldado nga Amerikano nga agibilleng ti basura ti barko da iti baybay.

Ti kakarwan iti amin, saan nga adayo a maipisok ti pagilian iti pangta ti nukleyar a panagatake dagiti kalaban ti US. Gapu ta saan met a maserrek dagiti kampo da "nu awan pammalubos" da, saan a masierto nga awan ti iduldulin da nga armas nukleyar numanpay maiparit iti nasao nga armas ditoy pagilian. Laksid na, namnamaen a kumaro ti panangbomba ken panangkanyon iti kaaw-awayan.. Usar dagiti ramit militar ti US, sigurado a lallalo a pumangas ken awan an-anawa a "mangpatag ti kabambantayan" ken mangpabakwit manen iti rinibu nga umili.

Pagkaykaysaen ti kalalawaan a panaglaban ti umili babaen ti bandera ti patriyotismo laban iti umir-irteng a pannakibiag ken panangdurog ti gubat ti imperyalista nga US

Nasken nga agtignay ken tumakder ti umili a Pilipino, nangruna dagiti Cagayano tapno salakniban ti biag, kabiagan ken wayawaya ti pagilian. Saan nga ipalubos a naan-anay a maguyod ti pagilian iti gubat iti nagbabaetan ti imperyalista, ta nu saan,

Mapapaidaman ti daga ken mailumlumlom iti utang ni mannalon

Awan ti baro iti "Baro a Pilipinas" nga iparparayag ti rehimen. Uray ti ibagbaga na a libre a panangiwaras ti dagdaga ket "lumang tugtugin" na a kunada. Uray asinno ti pagdamagan, awan ti makaibaga nga adda simmayaan ti panagbiag na nangruna dagiti agsuksukay ti daga.

Mapapaidaman la ngaruden a tagikwaen ti daga nga inda suksukayen, mailumlumlom da payen iti utang, natenep ti layus ken nadeppes ti bagyo ti inutang a mais ken pagay, ken mapatakyas pay ida dagiti proyekto a manggamgamrud ti daga ken dadduma pay a kinabaknang.

Parigat nga utang ken didigra

Manipud Hulyo inggana Setyembre, ginagara ti bagyo ti rehiyon ti Cagayan Valley -- manipud kenni superbagyong Egay inggana kenni Jenny nga ad-adda a pinapisa ti habagat. Agpaspasanaengen dagiti mannalon ta saan laeng a dagiti talon ken kuman da ti natinep ti layus, karkaro iti amin, nailumlom da iti kinarigat ken ginabsuon nga utang. Maysa ngarud ditoy ni Tatang Bobot iti Cagayan. Adda lima ektarya a kuman ni tatang a mulmulaan na ti innem a bag a mais kada cropping. Sakbay pay ti nagsasaruno a bagyo ken tudo, marigatan isunan a paanayen ti sangkabassit a maneto na iti apit. Uray panagbasa ti tallo nga ubbing na ket ikarkaradap da nga agsaawa. "Nu ditoy ayan tayo [Cagayan], sa lang met agtudo nu adda bagyo. Saan nga agpasar ti tawen nga awan ti umay a bagyo. Kalpasan ti bagyo, tikag tu metten ti sumaruno," palawag na. Kunana, 2020 idi naudi da a napadasan iti kasta unay kakaro a layus. Saan da pay la ngarud met a naan-anay a nakalung-aw iti panagdadael ni Lawin (2016) ken Ompong (2018), nalmes dan ken dagiti mula da gapu ti bagyong Ulysses.

Para kenni tatang, ti masansan a bagyo ken layus ket gapu iti nakalbon a kabakiran. "Awanen ti trenseran ti angin gapu iti panangibus ti umun-una pay a dadakkel a *logging concessionaire* nagrunga ni Enrile anggigana ita ti *carabao logging*. Kasta met dagiti waig, nakaap-

apres ti danum a naggapu iti kabambantayan ta awan metten trensera a bato, gapu iti awan sarday a panagala da ti bato kadagiti karayan wenno panag-*quarry* kasta met panagminas ti *blacksand* iti Cagayan River," istorya na.

Dakkel tatta a parikut ni tatang Bobot ti pangalaan na ti kapital para iti sumaruno a panagmumula. Kasano ket awan pulos naapit da iti innem a bag a mula da! Nagkas-angen! Nagbalin a kasla piskarya ti kuman da iti kapigsa ti bagyo. Awanen ti nagbalin kadagiti mais na a nalungso. "Ti imas na, nagngato pay ti interes ti pautang nga obligado a mabayadan, adda man bassit nga apit wenno awan. Nupaykasta, awan mabalin mi nu di ket umutang manen ta awan met sabali nga pangalaan," sinnaay ni tatang. An-anusan da ti nangato a panagpainteres dagiti usurero-komersyante wenno dagiti *trader*. Ti bin-i nga agbalor P3000 koma kada bag nu gatangen iti *cash* ket agbalin a P4000 nu utangen. Kasta met agbalin a P2500 ti *per* kaban ti ganagan manipud P1500. Sabali pay daytoy iti 3-5% nga interes kada bulan nga aganak ken agapuko a kunada.

"Saan met umanay ti sangkabassit a relip nga inted da. Saan pay ketdi nawarasan amin. Awan met diay ibagbaga da a subsidyo wenno ayuda kadagiti pada a mannalon." Naglayus ti pondo ken tulong manipud iti naduma-duma nga ahensya ti gobyerno, kasta met ti donasyon manipud kadagiti ganggannaet nga organisasyon ngem daksanggasat, naminsan lang a naarbisan da tatang. Adda met piman dua kilo a bagas, dua a *noodles*, asukar nga 1/4 kilo ken dua lata a sardinas a naramanan da.

Adda ti lokal nga organisasyon dagiti mannalon a nakapaunegan ni tatang Bobot. Kiddaw da nga ipatungpal dagiti *trader* ti napagkaykaysaan a punasen ti interes ti pautang iti tiempo ti kalamidad a napagballigian ti tignayan ti mannalon idi 2019. "Tungpalen da koma met ti katulagan a mapunas ti interes ti utang nu nadidigra ti mula ta uray pespesen da kami awan pagbayad mi ta awan met apit mi. Kas-

ta met nga ibunong da koma kadagiti nadigdigra lalo kadagiti pada a mannalon a nalugi ti ibagbaga da a tulong ta madamdag mi met a binilyon ti pondo para iti nadidigra," rupir na.

Proyekto a mananggamrud

Kasinnupadi iti ibagbaga ti gobyerno a proyekto a "mangpasayaat ken mangpadur-as" ti kasasaad dagiti mannalon, ad-adda met ngarud a mapadisi ken kumaro ti pannangidadanes kadakuada.

Kas laengen iti maipatakder a dam iti ili ti Sto. Nino, Cagayan. Daytoy laeng Hunyo 9 ket pormal a linukatan ti National Irrigation Administration (NIA) ken LGU ti Sto Nino ti Calapangan Small Reservoir Irrigation Project (CSRIP) sadiay baryo ti Abariungan Uneg. Ti nasao a proyekto ti AboitizPower nga aggatad iti P1.70 bilyon ket inendorso ti Region II Development Council - Infrastructure Development Committee (IDC) tapno papigsaen kano ti produksyon ti pagay bayat a pagnumnumaran ti Cagayan River kas *source* ti irigasyon kasta met a *ma-mitigate* dagiti epekto ti panaglayus.

Idi pay laeng 2016 a kayat a serreken ti mananggamrud a proyekoi ti Calapangan ngem sinuppiat dagiti residente kalpasan a matakwatan a pambar laeng gayam ti irigasyon para iti operasyon ti dakkal a dam ken panagminas iti nasao a lugar. Gapu iti daytoy, saan pulosen nga inibbatan ti 17th IB dagiti baryo ti Calassitan. Abariungan Uneg, Calapangan, Abariungan Ruar (CACA), manipud pay Peace and Development Team (PDT) daydi BS Aquino III inggana nag-RCSP.

Binungon ti proyekto kas programa "para iti mannalon" ken panangpadur-as ti agrikultura. Segun iti report, 1,715 ektarya para iti 887 mannalon ti agbenepisyo iti daytoy a proyekto. Ngem ti agpayso, ni Vincent Pagurayan, ti despotiko nga apo't daga ken agdama a mayor ti Sto Nino ti kangrunaan nga agnumar iti daytoy. Ta ngamin, iti intero nga ili, nasurok 3,000 ektarya a dagdaga ti ginamgam ken tinagikua na, karaman dagiti katalalonan, kuman ken pasto sadiay CACA. Isu a ti tagtagikwaen na a taltalon ti mapasayakan ti dam nga maibangon. Babaen kadagiti *goons*

ken *private army* na, pwersado nga agabang dagiti mannalon nga am-amangen a nakaposisyon ken agsuksukay iti daga, banag a kangrunaan a mangpadagsen ken mangpangato ti gastos ti produksyon dagiti mannalon.

Bayat a mairrareb iti layus dagiti umili ti Abariungan Uneg, Abariungan Ruar, Balagan, Calassitan, ken Calapangan iti Sto Nino ken Aggunetan, Callao Norte, Callao Sur, ken Cataliganan iti ili ti Lasam, nawaya met a gangamruden dagiti burgesya komprador dagiti nainsigudan a kinabaknang ken rekurso ti Calapangan. Ar-aramaten da ti 17th IB kas gwardiya iti umuna a tukad ti konstruksyon. Agngangabit a maawanan ti kabiagan dagiti nailian a minorya nga Agay, dagiti setler a Kalinga ken nakukurapay a mannalon nga agnanaed ken agbibig ita waig ti Calapangan.

Pukaw ti mannalon, pudno a reporma iti daga!

Inggana agtaltalinaed a malapyudal ti moda ti produksyon iti maysa a malakolonyal nga estado, saan a mawayaan dagiti mannalon iti kawar ti pananggundaway. Matungpal laeng ti mano siglo a tarigagay a da tagikwaen ti daga nga inda suksukayen nu marebbek ti bileg ken turay dagiti apo't daga, burgesya komprador ken dagiti burukrata kapitalista. Iti daytoy laeng a maibangon ti estado ti demokratiko a dasig babaen ti panangitandudo ti armado a pannakidangadang, agraryo a rebolusyon ken panangibangon ti bileg pampulitika ti kaaw-awayan ken panangiballigi ti demokratiko a rebolusyon ti umili. **B**

-----
manipud iti panid 23

Iti panagbatingting ti kampana iti alas-5 ti agsapa, rimmaut da karaman dagiti umili a nakaiggem ti kutsilyo, piko ken dadduma pay a lokal nga igam laban kadagiti Amerikano. Nakubong dagiti mangmangan a soldado iti uneg ti tolda ti kusina kalpasan a pinuted dagiti rumaraut nga umili ti tali ti linong da. Iti 74 a soldado nga Amerikano, uppat laeng ti saan a nadamgesan. Natay ti 44-48 kadakuada bayat a nakalibas ti 20 nga addaan nakaro a sugat. Nasamsam dagiti Pilipino ti 100 a paltog ken 28,000 a bala. Aginggana kadagitoy, ilimlimed latta ti gobyerno ti US ti opisyal a kasuratan iti aktwal a dangran da ti labanan.

Sakbay a simmangpet dagiti masinggan ken kanyon ti immarayay a tropa ti US, organisadon a nagtiponen ken immatras dagiti umili. Dagiti met nadanunan da a residente ket tiniliw, binurudan ti petrolyo sa da pinuoran. Gapu iti mandar ti US a pagbalinen a "howling wildersness" (agtagtaguob a kabakiran) ti Samar, dagiti balbalay, mulmula, aminen ket dimmapo. **B**

2000 tropa ti AFP-PNP, nangdidigra iti Daya a Cagayan

Innem a bulan a nangdidigra dagiti tropa ti 5th Infantry Division Philippine Army ken Task Force Tala iti probinsya ti Cagayan partikular iti akindaya a paset na daytoy manipud Enero inggana Hunyo ita a tawen. Naipakat ti saan a bumaba iti 2,000 pinagtitipon a tropa ti Philippine Army (17th IB, 77th IB, 95th IB), Regional Mobile Force Battalion (RMFB2), Special Action Force (PNP-SAF), Scout Ranger, 52nd Division Reconnaissance Company (DRC), Marine Battalion (MBLT10), ken CAFGU.

Apagserrek ti Enero, dinakiwas ti militar dagiti nagpapatinggaan ken nagbabaetan ti Penablanca, Baggao ken Gattaran iti kampanya a panagtunton ken panagrebbe (pagtugis at pagdurog) iti rebolusyonaryo a tignayan iti rehiyon. Kagiddan iti daydi mapukpukaw a *cessna plane* iti Divilacan iti probinsya ti Isabela, inggabur ti rehimer US-Marcos Jr ken Northern Luzon Command (Nolcom) ti binilyon a pondo tapno isustinar ti dandani inaldaw a panagpatayab kadagiti *drone*, *reconnaissance plane* ken *attack helicopters* para iti surbeylans, depensa ken pagkasapulan a lohistika ti tropa ti tallo batalyon nga army a nangdidigra ken nagiharas ti terorista nga aliaw kadagiti sibilyan a komunidad.

Nairteng a militarisasyon tapno wayaan ti EDCA sites

Pigsa't kumpanya ti inplastar ti 5th ID kadagiti sityo ken baryo nga adda napigsa ken militante a panaglaban ti mannalon laban iti nangato a panagpa-interes ti *traders* iti pautang a masakupan ti Sta. Margarita, Hacienda Intal, Asinga-via, Pallagao ken Agaman Norte iti ili ti Baggao. Kabatog daytoy iti maysa a batalyon para iti maysa a tipak-baryo nga aggi-innasidog. Kapada met laeng a pamuspusan ti inaramid ti 5th ID iti ili ti Lallo, Buguey, Sta. Teresita, Gonzaga ken Sta Ana iti *northeast* Cagayan nu sadino nga ipatakder ti dua a base militar ti EDCA. Iti kabuklan na, dimmanon iti 33 baryo sinaklaw ti FMO iti agarup lima batalyon a tropa ti Nolcom. Isu nga nu arigen, kasla amin a barbaryo iti intero a Lasam wenno Sto Nino ti inokupar ken sinawar ti 2000 soldado wenno 60 a "soldakes" iti kada baryo!

Kasilpo daytoy, nakaro a riribuk met laeng ti sinagrap dagiti mannalon ta iti tengnga ti kapatur iti ubra iti kuman -- agisprey ken agabono aginggana nadanunanen ti panagburas -- pinaritan met ida dagiti militar a mapan kadagiti bangkag da, kineddangan ti karpyu, ken kulay ti bado nga isuot nu tumapog iti pag-

**2000 SOLDADO
ITI 33 BARYO
WENNO
MAYSA
KOMPANYA
KADA BARYO
TI NANGSAWAR
KEN NANGRIRIBUK
ITI UNOS
TI INNEM
A BULAN**

ubraan, iti maysa a panawen ket pinaritan ida nga agitugot ti selpon nu mapan bantay, kineddangan ken limitaran ti mabalin a balonen a makan, sinerrek ken kinibor dagiti kalapaw da bayat iti kaawan da, ken pinulutan dagiti taraken a dingwen nga awan pammakada. Ultimo balde a pagbagasan ken garapon ti kape ket naburang-it. Panagraron dagiti soldado ti 95th IB, "Birbiruken mi ti sugatan nga NPA nga aglimlimmeng." Mayat koma nu makalimmeng ti NPA iti uneg ti garapon. Mauyong!

Maysa laeng ni Manong Pablo ti Agaman Norte kadagiti mabusor iti ar-aramiden dagiti soldado. Nakuna ni manong a saan laeng a dakkal a taktak ngem ketdi dakkal a parikut ken pannakalugin tu manen ti lak-amen na gapu iti restrisyon dagiti militar kadagiti pada na a mannalon. "Marigrigatan kamin iti ar-aramiden dagiti army. Kapigsa pay met ti buras isu nga adu ti mapan bantay kadagiti kumkuman. Masapol a gundawayan mi ti tiempo ngamin sigurado a madadael ti mais mi nu madanunan ti tudo," riri na. Problema da met laeng nu kasano a maiyuli ti abasto para kadagiti makiyam-ammuyo ken makibulbulnos ta iparit met ngarud dagiti soldado ti agbalon ti bagas nu nasurok dua bason.

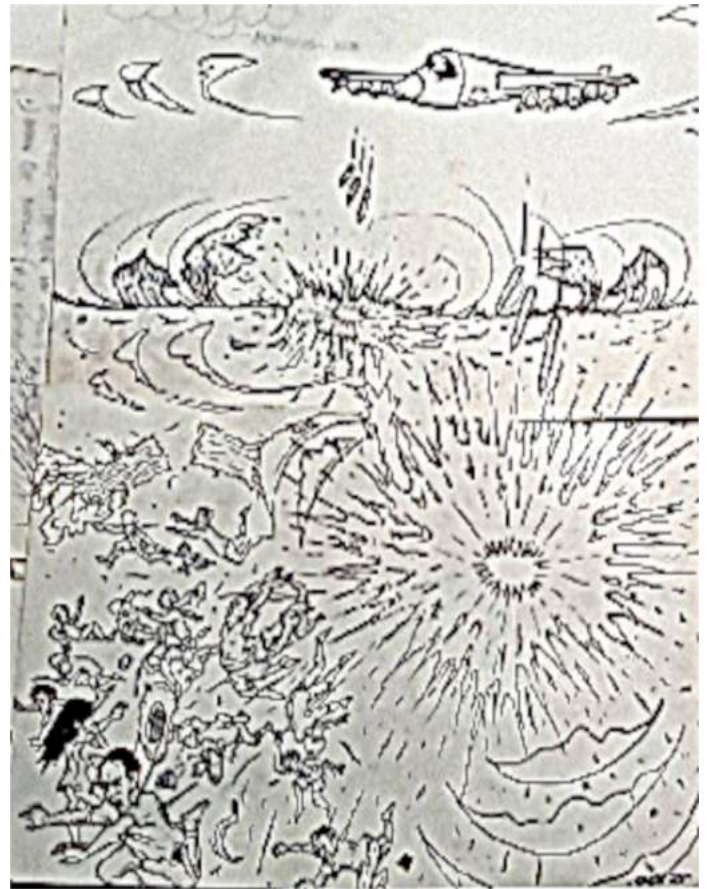
Ni met Manang Amelia ti Mapuraw, Sta. Margarita iti Baggao, makapungtoten iti nasurok makabulan a panagkampo ti 77th IB iti bangkag da. Makagura isuna ta inibus dagiti soldado ti mula na a nateng ken awanpakada a pinarte dagiti bulos a taraken a manok nga umar-arubayan iti nagkampan. Mabutbuteng dagiti residente ti iwarwaragawag dagiti army a napalawlawan ti kampo da ti pabittak ket daladal met ngarud ti tao ken pagwaywayan da ti nuang. "Isu ngarud a nagmula kami ti nateng ta pangsupusop iti pastrek mi ta no paseg a mais lang ti mula ket saan a makaanay. Ngem ti imas na ket dagiti met soldado ti nangibus, ulitimo apagsaringit a kamotet ket di da pinakawan. Awan man laeng uray piso a pangkis a sukat ti kinnan da," agngangaryet nga istorya ni manang.

Terorismo manipud iti tangatang

Innem a daras iti uneg ti innem a bulan a binomba, inistraping ken kinanyon dagiti pasista a tropa ti 5th ID ken Tactical Operations Group-2 Philippine Air Force (TOG2-PAF) dagiti baryo ti Hacienda Intal, Sta Margarita, C. Versoza, Pallagao ken Agaman Norte iti ili ti Baggao; Tanglagan, Gattaran; Dungeg, Aridowen, Alucaio iti Sta Teresita ken Villa Cielo iti ili ti Buguey.

Usar ti T129 ATAK, Sikorsky Blackhawk ken AH-15 cobra nga helikopter, awan an-anawa a nagitinnag ti saan a bumaba iti 30 bomba ken *rockets*, dua daras a nagkanyon ken nagpatudo kadagiti bala ti *.50 calibre machine gun* iiti kabakiran ken bangkag dagiti mannalon. Gapuanan daytoy ti nasaknap ken pwersado a panagbakwit ti 600 pamilya ken panagserra dagiti *tourist spot* iti Baggao, nga isu't sinawar ken binomba ti AFP.

Nupay kasta, saan a nagpaatiw iti buteng dagiti residente ti Baggao. In-*post* da iti Facebook ti awan an-anawa a panangbomba iti komunidad da. Saan a malipatan a *nag-viral* ti bidyu manipud iti maysa a *concerned citizen* ti Hacienda Intal nu sadino ket makita ti panangbomba ken panangistraping ti T129 ATAK iti paset ti Nagalimunos ken Reggaay iti Birao. Segun kadagiti *report*, hinaras ken pinangtaan ti makuna a *concerned citizen* iti panag-*post* na ti bidyu gapu ta nagapit daytoy iti pungtot ti umili laban iti AFP. Iti kasumbangir na, inlibak met ti 5th ID ti makuna a panagpatudo da ti bomba ngem saanen a nalapdan ti panagwaras ti nasao a bidyu. Sinaruno pay daytoy ti maysa a post nga agrek-reklamo ti maysa a mannalon a maiyarig a nabagyo ti kamaisan na ta dineppes ti helikopter a naglanding iti kuman na. Kunana, inutang na laeng ti *farm inputs* nga inusar na ken nakangatngato pay ti interes ti pautang dagiti *traders* ngem dadaelen laeng ti soldado.

Malaksid kadagiti tungtungan a pangkabiagan ken pang-aglawlaw, kadakkelan a parikut dagiti residente ti epekto a sikohohikal ti panagbomba. "Saanakon makaturog iti nasayaat. Agtagtagerger nak metten nu kasdiay a mangngegak nga umas-asidegen ti helikopter gapu ta amangan nu agitinnag manen ti bomba," makasangsangit nga istorya ni manang Susan. "Idi damo nga nagtupak, di mi ammo ti pagtartarayan mi kenni lakay. Madama kam' idi a mangmangan. Piri mi danag ko. Uray la nakasangitak ti butbuteng ko," nayon na.

Mano daras metten a nasuspende ti serrek dagiti eskwelaan gapu iti panagbomba bayat a dagiti barangay hall ket nagkampan met dagiti soldado.

Tapno bugboan ti nakulapulan ti dara nga ima iti inaramid a krimen, linimusan ti AFP-PNP dagiti nagbakwit ti sangkapirit a relip. Nakaawat da met piman ti dua a *noodles* ken sardinas kasukat ti ekta-ektarya a kamaisan a nadeppes ken nabaybay-an. Daytoy ti rupa ti "good governance" iti kaaw-awayan nga ibagbaga ti estado. **B**

Ti kinapudno iti likod dagiti parparbo a numero ti 501st Infantry Brigade

Awan ti rumbeng nga ilastog ti 501st Infantry Brigade Philippine Army kadagiti "accomplishments" daytoy laban iti rebolusyonaryo a tignayan iti Cagayan. Imbento la ngaruden dagiti numero, nagbassit pay daytoy nu iyarig iti bilyun-bilyon a kwarta kuma ti umili a winaldas ti brigada para iti kaguddua-tawen nga FMO iti probinsya a naggaladan ti serye dagiti *indiscriminate aerial bombardment* ken nalawa a panangokupar ti 2000 tropa ti AFP-PNP kadagiti komunidad ken pagnaedan. Nu lagipen ket mapannakkel na daytoy nga impablaak iti Facebook, nga inikkat na met laeng, ti *accomplishment report* da iti uneg laeng kano ti 92 nga aldaw --dagiti pinapatay, tiniliw a saan a dimmalan iti *due process* ken dagiti armas nga "insuko" kano dagiti dati a kameng ti NPA.

Ar-aramid ken recycled a datos

Siguden nga inlawag ti NPA-East Cagayan nga awan uray maysa a pimmusay iti intar ti kakadua kalpasan ti engkwentro iti nagbaetan daytoy ken ti 95th IB idi Pebrero 3 sadiay Sitio Birao, Hacienda Intal, Baggao, maikaniwas iti deklarasyon ti 501st IBde iti *body count* ti inda "nanyutralisa." Ngem saan pulos inraman ti army kadagiti nagun-od da ti 149 pamilya wenno agarup 300 indibidwal a nagbakwit ken nagpungtot kalpasan ti panagbomba da.

Makita met laeng iti *report* ti brigada nga adda indeklara da a tallo a natiliw -- maysa a kalihim ti komiteng larangan, maysa a giyang pampulitika ken maysa nga iskwad lider. Karaman ditoy da Cedrick Casano ken Patricia Cierva a kalpasan a tiniliw ken inlemmeng iti publiko ti 17 aldaw ket inpresenta ida kas "surenderi" iti *presscon* ti PTF-ELCAC idi Hunyo 2. Napilitan ti AFP nga ilung-aw da Casano ken Cierva gapu iti napigsa a kampanya dagiti unibersidad, organisasyon ken gagayyem nga iruar idan ti militar.

Saan laeng a da Casano ken Cierva ti minarkaan kas "surenderi." Uray pay dagiti dadduma a tiniliw, iti panggep a maaddaan ti epekto a *bandwagon* ti surrender ken demoralisaen ti rebolusyonaryo a pwera ken base, dagiti alyado ken gagayyem.

Nalaka a maawatan nga ibaga da Casano ken Cierva a desnudo da a "simmuko" gapu ta iggem ida ti kabusor ken agngangabit ti biag da iti ima ti AFP a mabalin pay nga ibuntuon da ti pammabasol iti NPA.

Adda met dagiti pimmanawen iti pormasyon, nagarapaap laengen ti biag-sibilyan ken awan panggep na nga agsurender ngem saan a natungpal ti tarigagay a makakuyog ti pamilya da ta imbes a balay da paggawidan da, isuda ket tiniliw, inparada kas surenderi ken inpupok kadagiti kampo. Numanpay adda latta dagiti sumagmamano a nagsurender nga inay-ayo kadagiti apagbiit ken temporaryo a "nam-ay" ken "VIP treatment" wenno "nasayaat a pannakilangen" nga aliston tu met lang nga agkupas nu awan tun ti serbi da kadagiti soldado.

Iti kinaagpayso na, iti 21 nga inpablaak ti PTF-ELCAC a "nagbalik-loob" iti umuna a guddua tawen, lima ti deklarado a natiliw, lima ti *recycled* wenno tawenen nga awan iti NPA ngem masansan latta a linaon ti damag, kabayatan a ti dadduma ket tinunton idi pimmanaw da iti pormasyon ken naala ti militar iti naduma-duma a sirkumstansya ken pamuspusan.

Malaksid kadagiti tao, parparbo met ti istorya a nu kasano a naipa-ima iti AFP dagiti paltog nga inpresentar kakuyog da Casano ken Cierva ken dadduma pay iti makuna a *presscon*. Segun iti Regional Operational Command (ROC) ti NPA-Cagayan Valley, awan pay iti 10 a paltog ti nasamsam ti kabusor manipud kadagiti dependsiba a labanan. Ngem uray dagitoy ket inkategorisa nga "insuko" ngem ti kinaagpaysowan na ket maul-ulit nga iparparada kas kadagiti tiniliw wenno "nanlaban." Ti kinapudno na, awan met ti NPA a boluntaryo a nangisuko ti armas na.

Mabalin nga adda dagiti sumagmamano a naawanan pangngeddeng a lumaban ngem kasapulan met a bigbigen a kadagiti aktwal a labanan, uray adda iti kabusor ti inisyatiba, saan a naawanan ti pakinakem dagiti kakadua. Ketdi, nangipakita dagiti kumander ken mannakigubat ti saan a masubadan a kinatured ken, kinabannuar kadagiti labanan, iti rigat ken sakripisyo, uray pay pannakatay.

Terorista nga aliaw

Iti kasumbangir na, dagiti numero ken ladawan a kunam la nu tropeyo kadagiti militar ket naapit babaen iti panangisaklob ti ranggas ken landok nga ima ken panangiwaras ti buteng ken buliglig kadagiti mannalon iti kaaw-awayan. Nalawag a nagun-od ti 501st IBde dagiti makuna nga "accomplishments" da iti pannakairubo ken panangisagmak ti umili a Cagayano.

Manipud iti panangpangta a "pagbalinen a Marawi" ingganga iti mismo aktwal nga awan an-anawa a panagkanyon ken panagbomba manipud iti tangatang kadagiti sibilyan a komunidad, panangisaplit ti *trauma* kadagiti ubbing ken natataengan, panangkibur iti baryo ken panagpabakwit kadagiti tattao -- dagitoy amin ti basaran ti "accomplishments" a bagbaga da.

Agkarkaribuso ti Nolcom a ragpaten ti *deadline* na a gibusan ti insurhensiya iti Tanap ti Cagayan iti umuna a guddua tawen tapno aramiden a "war zone" ti US ti *northeast* Luzon ken agtultuloy nga ibala ti pagilian iti doble a pagpeggadan -- *proxy war* wenno *launching pad* ti *pre-emptive strike* ti US iti China, ken kakaasi nga umuna a makasagrap iti bales wenno atake ti China.

Awan ti rumbeng nga ilastog ti 501st IBde kadagiti nagun-od da laban iti rebolusyonaryo a tignayan iti Cagayan. Makapatay da man ken makatiliw ti sumagmamano a rebolusyonaryo, saan da a mapapatay wenno mapasardeng ti rebolusyon iti pagilian a nakaro ti panagmiraut ken panangikuspil kadagiti umili. Napateg ti kantidad ngem ti mapangngeddeng ket ti taktakderan ken kapangngeddengan nga ipagballigi ti dua-tukad a rebolusyon. **B**

Napanan ti P560M a pondo iti 'barangay development' ti RTF-Elcac?

Agleppasen ti tawen ngem saan pay latta a nalpas dagiti dadduma a proyekto ti Support to Barangay Development Program (SBDP) ti NTF-Elcac a narugian idi 2021. Tallo tawen daytoy nga ar-aramiden a pagbagsan dagiti heneral ken opisyal ti 5th ID kakumplot dagiti lokal a burukrata. Adda pay laeng iti papel dagiti inendorso a baryo iti 2023 nga awan nalawag a detalye nu ania a proyekto dagitoy ken awan pakailasinan ti pannangipatungal wenno implementasyon. Isu nga, napanan ngatan ti P112.3 milyon a pondo para kadaytoy a tawen? Ania ti napasamaken iti P328 milyon a pondo para iti intero a Tanap ti Cagayan idi napalabas a tawen?

Kurapsyon, kikbak ken pork barrel dagiti heneral

Iti rehiyon ti Tanap ti Cagayan, dimmanonen iti agarup kaguddua bilyon piso wenno P560.3 milyon manipud iti buwis ti umili ti inlatang kas *pork barrel* ti 5th ID ken 501st IBde iti linged ti SBDP manipud 2021-2023. Daytoy ti maikatlo a kabassitan a pondo nu ikumpara iti nailian a badyet para kadagiti dadduma a rehiyon.

Kabayatan na nu iti Region 2, ti probinsya ti Cagayan ti addaan kadakkelan a bingay ken tinawen a gabgaburan ti badyet. Iti uneg ti tallo tawen nga kaadda daytoy a programa, dimmanonen iti P304.3 milyon para iti 41 baryo ti nailatang para iti nakuna a probinsya. Uray nu idi laeng 2022 nga adda ti naendorso a barbaryo ti dadduma pay a probinsya ti rehiyon kas iti Isabela, Quirino ken Nueva Vizcaya. Ti Isabela ti addaan pondo a P168 milyon para iti 42 barangay, P68 milyon iti Quirino a simmaklaw ti 17 baryo bayat a P20 milyon met ti Nueva Vizcaya a nangituding ti lima a baryo.

Iti 105 barangay iti intero a rehiyon a benepisyaryo ti nakuna a programa, 20 baryo laeng ti adda manarimaan a proyekto. Karaman ditoy ti nakanginngina a *solar dryer* ken *farm shed* iti Anurturu iti ili ti Rizal ken dagiti baryo ti Apayao ken Villa Reyno iti ili ti Piat nga aggat-gatad ti P20 milyon tunggal maysa. Kabayatan na, awan ti baro, ngem ketdi paseg rehabilitasyon ken *upgrading* laeng ti kaaduan iti maibagbaga a proyekto a *farm-to-market roads* iti kaaw-awayan.

Agduma pay ti impablaak ti pangrehiyonal nga opisina ti Department of Interior and Local Government (DILG) ken Department of Budget and Management (DBM) iti nakuna a programa. Segun iti kaudian a report ti DBM, adda ti listaan dagiti probinsya, ili ken baryo ngem awan partikular a detalye nu ania dagiti imprastruktura a mai-

takder kadagiti makuna a disso. Iti bangir na, ti met *report* ti DILG-II ket dagiti plano a proyekto ngem saan a nasaggaysa nu sadino a disso nga maipatakder dagitoy.

Basar ti *report* ti Provincial Government ti Cagayan idi Agosto 2022, 74% pay laeng ti naileppas kadagiti proyekto ti 2021. Kabayatan na, *partial* ken saggaysa a proyekto laeng ti nai-report manipud idi 2022. Para met iti agdama a tawen, awan detalye nu ania dagiti proyekto a maitakder para iti 17 inendorso a baryo.

Saanan a nakakaskasdaaw nu mabungbungon iti katiwalian dagiti kastoy a programa. Idi pay laeng damdamo, maikaniwasen iti iparparayag ti AFP a ti panangipauneg iti RCSP kadagiti *influenced-threatened* barangay ti basaran ti panangideklara kas "insurgency free/cleared barangays" manipud iti presensya ken impluwensya ti rebolusyonaryo a tignayan. Kinapudno na, iti 41 inendorso a baryo iti Cagayan, 33 ditoy ket dagiti baryo a saan a dimmalan iti RCSP. Kayat a sawen, arbitraryo, inuulbod ken ubbaw dagiti deklarasyon ti 5th ID.

Saan nga ordinaryo nga umili a Cagayano, ngem ketdi dagiti kakumplot, kroni ken kontraktor ti pudpudno nga agnumar kadaytoy a programa. Kinapudno na, nailatang dagiti proyekto kadagiti ili nga iggem dagiti despotiko nga apo't daga ken napekklan a kontra-rebolusyonaryoo a burukrata ken dinastiya (Piat, Sto. Nino, Tuao ken Rizal) ken kadagiti addaan hedkkwarters ken kampo ti militar ken pulis (Bangag iti Lallo; Sta Clara, Gonzaga; Casambalangan iti Sta. Ana; Virginia ken Balanni iti Sto. Nino; ken Sto. Domingo iti Piat). Kabayatan na, naala met ti daulo ti RTF-Elcac ti gun-guna na iti panagbalin a paspasurot ken asu-aso iti 5th ID idi maikkan ti balwarte na, ti ili ti Tuao iti Cagayan, ti P26.4 milyon.

Bayat a naigamer iti rigat ti umili a Cagayano, agkuykuyakoy laeng ti dati ken agdama a kumander ti 5th ID a da MGen Lawrence Mina ken MGen Audrey Pasia, iti tangken-rupa a panaggastar iti kwarta ti pagilian a rumbeng laeng koma nga umili ti agnumar.

Ubbaw a panagasenso, pantakop iti pasismo ti estado

Serbisyo a pangkagimongan a rumbeng laeng koma a libre ken nasayud a pagnunumaran ti umili ti de-kalidad ken nalaka a serbisyo pangsalun-at ken edukasyon, kasta met ti panagadda ti subsidyo ken dagiti pasdek para kadagiti mannalon iti kaaw-awayan. Saan a parabor wenna konsolasyon para kadagiti peke-pwersado a panagpasurender, panagiwaras ti terorista nga aliaw ken panangitinnag ti batas militar babaen iti RCSP sakbay nga "itulod" dagitoy a serbisyo.

PROVINCE	2021	2022	2023	TOTAL NO. OF BARANGAYS
	Total budget: P16.44 billion Budget per barangay: P20 million Total number of barangay recipients nationwide: 822	Total budget: P5.624 billion Budget per barangay: P4 million Total number of barangay recipients nationwide: 1406	Total budget: P6.336 billion Budget per barangay: P6,606,882.17 Total number of barangay recipients nationwide: 959	
	6	82	17	105
BATANES	0	0	0	0
CAGAYAN	6	18	17	41
ISABELA	0	42	0	42
QUIRINO	0	17	0	17
NUEVA VIZCAYA	0	5	0	5

PROVINCE	2021 (P20 million per barangay)	2022 (P4 million per barangay)	2023 (P6,606,882.17 per barangay)	TOTAL BUDGET FOR 105 BARANGAYS
	P120 million	P328 million	P112,316,996.89	P560,316,996.89
BATANES	0	0	0	0
CAGAYAN	P120 million	P72 million	P112,316,996.89	P304,316,996.89
ISABELA	0	P168 million	0	P168 million
QUIRINO	0	P68 million	0	P68 million
NUEVA VIZCAYA	0	P20 million	0	P20 million

	2021	2022	2023
BATANES	-	-	-
CAGAYAN PIAT (2)		ALLACAPAN (4)	PIAT (8)
Apayao		Binubongan	Calaoagan
Villa Reyno		Dalayap	Catarauan
		San Juan	Maguiling
		Tubel	Minanga
			Sta Barbara
			Sto Domingo
			Villa Rey
			Warat
RIZAL (3)		RIZAL (3)	TUAO (4)
Anurturu		Bural	Bugnay
Liwan		Mazi	Lakambini
Minanga		San Juan	Mambacag
			San Luis (Gurengad)
STO NINO (FAIRE) (1)		STO NINO (FAIRE) (5)	STO NINO (FAIRE) (3)
Balanni		Abariungan Uneg	Cabayo
		Calassitan	Campo
		Mapitac	Virginia
		Niug Norte	
		Tammuco	
		LASAM (4)	STA ANA (1)
		Cabatacan West	Casambalangan
		Cabatacan East	
		Magsaysay	
		Peru	
		BAGGAO (1)	GONZAGA (1)
		Asinga-via	Sta Clara
		LALLO (1)	
		Bangag	
ISABELA	-	BENITO SOLIVEN (5)	-
		Andabuen	
		Balliao	
		Capuseran	
		Gulingan	
		Nacalma	
		ECHAGUE (6)	
		Benguet	
		Diasan	
		Dicaraoyan	
		Mabbayad	
		San Carlos	
		San Miguel	
		ILAGAN CITY (1)	
		Sindon Bayabo	
		JONES (8)	
		Napaliong	
		Dicamay Uno	
		Dicamay Dos	
		Minuri	
		Namnama	
		Sta Isabel	
		Sto Domingo	
		Villa Bello	

Dagiti kas iti Zinundungan Valley laengen a namin-anon a pinagparintumeng iti narungsot a militarista nga atake ken inpauneg iti naduma-duma a programa a kontra-insurhensiya tapno sebseban ti militante a panaglaban dagiti Malaweg ken katutubo nga Agay laban iti panangagum ti daga, panangpangato ti presyo ti produkto ken panangpababa ti interes ti pautang. Itatta babaen ti SBDP, pagbalbalinen ti estado nga utang a naimbag a nakem dagiti residente dagiti serbisyo a panagkagimongan nga iti kinapudno na ket karbengan a rumbeng a nabayag da koma a nalak-amen.

Intun kaanom, saan pulos a maallilaw ti AFP dagiti taga-Zinundugan ken saan a mapunas ti lagip ti ekstrahudisyal a pammapatay iti adu a mannalon karaman da Ambot Asucena ken Ronnie Beran, ilegal a panagtiliw ken agtultuloy a pannakaibalud kada Mendo Bisiotan ken Orlando Duruin a lakayen nga addaan sakit, "panagpasurender" iti gasut a mannalon ken panaghamlet wenno "panag-gruping" kadakuada.

Adda iti tugatogti kaipokritohan ti 5th ID. Kalpasan na tinnagan ti bomba dagiti bangkag ken kabakiran ti Bagsang iti Sta Clara, Gonzaga ken nagbeddeng ti Cabayu ken Campo iti Sto Nino, pampalubag-loob nga agipatakder daytoy dagiti pasdek. Kaiyarigan na iti ubing a kalpasan a naablatan ken nagsangit ket paayatan ti kendi tapno sumardeng.

Nu amirisen, saan a kangrunaan a kasapulan ti bumaryo dagiti maited a proyekto nga imprastruktura nga ilaklako ti SBDP -- kiosko, panangikabil ti *street lights*, panangiyakar ti poste ti kuryente ken dagiti kapada. Ti kasapulan ti mannalon ket maaddaan ti bukod a daga, maibaba ti interes ti pautang, maingato ti presyo ti produkto da, mapababa ti gastos ti produksyon, maaddaan ti libre ken umanay nga irigasyon kadagiti taltalon da ken dagiti pasdek para iti apit da (*post-harvest facilities*).

Badyet para iti kumarkaro a pasismo

Numanpay ibagbaga ti AFP a dua laengen ti aktibo a larangang gerilya iti intero a pagilian, aglaylayon pay ti agarup P9 bilyon ti kabuklan a badyet para iti SBDP a dawdawaten na iti DBM para iti tawen 2024. Kabatog daytoy ti P10 milyon iti tunggal inendorso a barangay, dakdakkal ti P4 milyon ngem iti P6.6 milyon a pondo iti agdama a tawen.

Iti sangwanan ti kumarkaro a krisis sosyo-ekonomiko, saan nga mangipangpangag ti rehimen iti panagsungbat kadagiti arungaing ti ordinaryo a Pilipino, kabayatan a sangun-sango a kurkurakoten ti kwarta ti umili, kakumplot dagiti alipores ken kroni.

Iti dumakdakkal a dumakdakkal a badyet para iti militarisasyon ken pasismo, sigurado nga agtultuloy ken

	2021	2022	2023
		SAN AGUSTIN (1) Palacian	
		SAN GUILLERMO (4) Aringay Dingading San Francisco Sur Sinalugan	
		SAN MARIANO (17) Disulap Gangalan Macayucayu Balagan Buyasan Cadsalan Daragutan East Daragutan West Del Pilar Dibuluan Dicamay Ibujan Libertad Minanga (Sitio Bigao) Panninan Tappa Ueg	
QUIRINO	-	AGLIPAY (2) Alicia Nagabgaben	-
		CABARROGUIS (4) Tucod Dibibi Dingasan Eden	
		MADDELA (5) Cabua-an San Martin Sto Niño Villa Gracia Ysmael	
		NAGTIPUNAN (6) Dissimungal Sangbay Anak Landingan San Ramos Wasid	
NUEVA VIZCAYA	-	ALFONSO CASTANEDA (1) Lublub	-
		AMBAGUIO (4) Ammoweg Camandag Dulli Napo	

kumaro ti panaglabsing kadagiti karbengan-tao, lallalo nga awan an-anawa ti panagbomba iti kaaw-awayan ken kumaro ti terorista a panangpamek kadagiti ligal ken demokratiko nga organisasyon.

Mapaay ti SBDP-Elcac ken whole-of-nation approach iti panagrisut iti ramut ti armado a risiris

Gapu iti nainsigudan a galad ti AFP -- pasista, mersenaryo ken rinukir iti kaunggan -- awan sabali a papanan ti SBDP nu saan nga iti sigurado a pannakapaay. Ti naruka a pundasyon ti AFP a gunggunonen ti agraraira a korapsyon ken nasaknap a katiwalian iti uneg daytoy ti

manglapped iti pannakaipatungpal kadagiti pakitang-tao ken repormista a programa.

Saan a ti ilaklako a nalungsot ken manangngallilaw nga *amnesty program* ken E-CLIP ti mangpakapsut iti pangngeddeng ti NPA nga agpinget nga iyabante ken ipagballigi ti armado a pannakidangadang iti kaaw-awayan. Agbiddut ti AFP iti panangipagarup a mapatalna na ti panaglapan ti umili gapu iti narugit a gerra na ken narungsot nga Anti-Terror Law a mangpunpuntirya kadagiti sibilyan.

Labes iti kabaelan ken pagayatan ti tao ti linteg ti pakasaritaan. Aginggana awan bukod a daga dagiti agsuksukay a mannalon, tangdan-adipen dagiti mangmangged, awan trabaho ken oprtunidad para iti dakkel nga reserba a tegged, nasaknap ti pananglipit ken terorista nga atake iti umili, kumarkaro ti kultura ti kinaawan-panagsungbat (*impunity*), paspasurot iti mandar ti ganggannaet ken imperyalista ti estado, imposible a maragpat ti pudno a kappia a nakabasar iti hustisya a pangkagimongan.

Nadam-eg a daga para iti rebolusyon ti panagkaro ti krisis pangkagimongan ken pasismo ti estado. Ririingen daytoy ti umili iti kinaannatop ken pagkasapulan a gibusan ti malakolonyal a sistema ken rippuogen ti malapyudal nga estado ken agpakalaing iti naduma-duma a porma ti panaglapan -- naruar ken limed, ligal ken ilegal, armado ken saan nga armado. **B**

manipud iti panid 5

maipisuk manen ti pagilian iti baro a tukad ti nailian a panangidaddadanes ken panagsagaba.

Awan ti pudno a soberanya ti Pilipinas inggana naringbaw ti dominasyon ken bileg militar ti US iti Pilipinas. Nasken a makidangadang ti umili tapno mawayawayaan ti Pilipinas manipud iti kawar ti imperyalismo nga US ken padur-asen ti kabaelan ti pagilian a salakniban ti bukod. Mapasamak laeng daytoy nu addan ti pudno a kasarinlan a pang-ekonomya ken pampulitika ken nailian a wayawaya. Kagiddan na, nairut nga isilpo dagitoy a dangadang iti panaglapan kadagiti neoliberal a polisiya iti ekonomya nga imanmandar ti US IMF-World Bank.

Rumbeng nga ilaban ti umili dagiti sumaganad a makabayan a kiddaw:

1. Ibasura ti MDT, EDCA, VFA ken amin a saan a patas a katulagan militar iti US ken gibusan ti OPE-P.
2. Labanan ti plano a panangitakder dagiti barbaro a pasdek ken base militar ti US ken patakyaasen ti amin a tropa nga Amerikano iti Pilipinas.
3. Isardeng ti panangirussuat ti Balikatan *joint exercises* ken dadduma pay a pagsasanay a mangdur-durog ti gubat.
4. Gibusan ti ayuda militar iti pasista a rehimen Marcos Jr ken iyatras dagiti patriyotiko a soldado ti suporta da iti traydor a komander da a mangilaklako iti pagilian ken umili.
5. Supiaten ken labanan ti agtultuloy a militarisasyon ti China iti WPS. Itandudo ti pangrebbek iti amin a base militar ken pasilidad ti China iti WPS. Irupir ti balligi ti Pilipinas iti IAT-UNCLOS.

Nasken nga idauloan ti nalawa a masa ken agpinget ti nailian-demokratiko a tignayan nga irupir dagitoy a kiddaw. Ipaay ti amin a kabaelan iti amin a tay-ak tapno mabukel ti nalawa nga agkaykaysa a prente nga anti-imperyalista ken anti-pasista. Agirussuat ti nasaknap a propaganda-edukasyon tapno magaw-at ti nalawa a bilang ti umili. Agpakalaing iti naduma-duma a langa ti propaganda ken maksimisaen ti *social media* para iti panagpamulat ken panagpatignay. Agsayangkat ti militante nga aksyon-protesta lalo iti panawen ti Balikatan ken dadduma a panagsanay. Buklen ti nalawa nga alyansa iti intar kadagiti indibidwal ken organisasyon kas kadagiti propesyunal, taong-simbahan, abogado, *environmentalists* ken *defenders*, mangitantnadudo ti karbengan-tao, ken dadduma pay a progresibo.

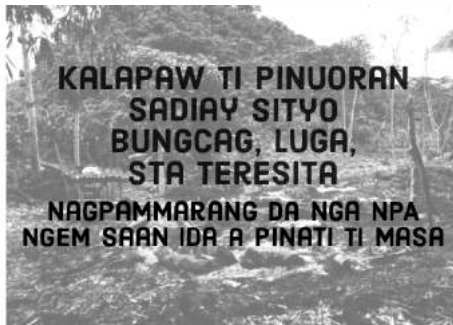
Kangrunaan iti amin, nasken a papigsaen ti NPA kas kangrunaan nga instrumento ken gaway ti umili tapno gunoden ti nailian a wayawaya ken demokrasya. Iti laeng panangitandudo ken panangiballigi ti dua-a-tukad a rebolusyon ti mangpugsat ti kawar ti imperyalismo. **B**

Terorismo ti 501st Infantry Brigade Philippine Army iti probinsya ti Cagayan ken Lower Apayao (Oktubre 2020 - Hunyo 2023)

3

RUMBENG A SINGIREN KEN PAGSUNGBATEN DAGITI KUMANDER KEN UTEK ITI TERORISMO A DA:
MGEN STEVE CRESPILO (2020-2023)
BGEN FERDINAND MELCHOR DELA CRUZ (AGDAMA)

15

peke nga engkwentro iti nagbaetan ti NPA ken AFP nu sadino ket inuulbod a nangiwaragawag a nakasamsam da iti armas ken dadduma pay a gamit ti NPA

500 POUND MK 82 BOMB

BOMBA A NANGPATAY ITI PITO A KAKADUA SADIAY DUNGEG, STA TERESITA

panaglabsing daytoy iti international humanitarian law maipapan iti kondukta ti gubat.

17

kaso ti awan an-anawa a panagbomba, panagistraping ken panangkanyon manipud iti tangatang kadagiti sibilyan a komunidad ken kabambantayan

linabsing da ti prinsipyo ti proporsyunalidad ta nagitinnag daytoy ti ginasut kilo a bomba laban iti kalaban nga awan natibker a portipikasyon, ketdi, adda laeng iti sirok ti kayo ken tent

150

bomba ken rocket ti intennag kadagiti komunidad ken kabakiran ti Baggao, Gattaran, Buguey, Sta Teresita, Gonzaga, Sto Niño ken Pudtol iti Apayao

2000

indibidwal iti 18 a baryo a sakop ti pito nga ili ti nagbakwit gapu iti panagbomba

BLOKEYO ITI EKONOMYA KEN TARAON

pinaritan dagiti mannalon nga umyan da kadagiti kalapaw da

kinneddangan ti oras ti awid dagiti adda iti bantay ken bangkag inggana alas-4 ti malem

pwersado a pinagpagitugot ti sedula wenno ania man a pangbigbigan dagiti mannalon

linimitaran ti balon a makan dagiti sumang-at iti bantay

NANGDADAEL TI MULA

nagdissoan ti helikopter nga agitulod ti suplay dagiti agop-operasyon a soldado ti kuman dagiti mannalon

inasak ken inpagiwaling dagiti agop-operasyon a soldado ti mulmula a mais

PANAGLABSING ITI PAGTAENGAN KEN ARBITRARYO A PANAGSUKAIN

awan-pammakada a sinerrek dagiti pagtaengan ti masa ken kinibur ti gamgamit da

MANGISUNGSONG KADAGITI ANTI-SOSYAL KEN MAIKANIWAS NGA ARAMID

mangriribuk iti talna ken ulimek ti baryo dagiti tropa ti RCSP mangiyun-una iti panagbartek, panagtakaw, ken riribuk ar-aramaten ti nagan ti NPA nga agkotong

PANANGBASTOS KADAGITI BABBAI

nakapadas ti verbal sexual harrasment dagiti maestra ti maysa nga elementary school iti Sta Margarita, Baggao.

inarem ken pinagbalin ida a textmate dagiti agop-operasyon a soldado

dinadael da pay ti lock ti ridaw ti maysa a klasrum, pwersado a sinerrek ken kinibur ti gamgamit

PROTEKTOR KADAGITI INAGUM A DAGA KEN NEGOSYO TI GANGGANNAET

agserserbi kas goons tapno ranggasan dagiti inaguman a dagdaga dagiti apo't daga

gwardiya iti panagminas iti Cagayan River ken pananggamrud iti kinabaknang iti Calapangan River

EKSTRAHUDISYAL A PAMMAPATAY

minasaker da Ka Peping, Ka Val ken Ka Uno bayat nga agbibyahe para iti tsek-ap. saan da nga armado, senior citizen ken awan kabaelan a lumaban.

pinaltogan inggana natay uray awan kabaelan a lumaban ni Ka Jojo (Paolo Macaraeg) iti labanan idi Peb. 2023

KINALI KEN NAGPYESTAAN TI BANGKAY DAGITI NAGMARTIR NGA NPA

pinagbalin a medal ken gun-guna ti pito a bangkay dagiti kakadua nga inda kinali

*501st IBde, berdugo, mammapatay-tao!
RCSP, martial law iti baryo, patakyaasen!
Isardeng ti panagbomba manipud iti tangatang!*

Agmirmiraut a mangmangged-talon ken ti kumpay ti panagbalbaliw

Agtaltalinaed a kangrunaan a problema ti rehiyon ti Tanap ti Cagayan ti kinaawan ti bukod a daga dagiti mannalon a pakpakarwen dagiti nadumaduma nga iskema ti panagagum ti daga ken ti pananggundaway a malapyudal. Dagiti mangmangged-talon ti kangrunaan nga agrigrigat iti kastoy a sistema.

Agkirkira-us a buksit dagiti mangmangged-talon kadagiti katalalonan

"Dagiti *trader* ti mangidiktar ti presyo ti abono, pestisidyoy, bin-i ken dadduma pay nga *inputs*. Isuda met laeng ti mangngedkeddeng iti presyo ti pagay. Itatta, isuda met laeng ti agani ti inraep mi. Kasanu payen ti biag dagiti kas kadakami a nakurapay nu tengngel da met aminen?" sennaay ni Manong Nestor, mangmangged-talon iti nalawa a katalalonan sadiay Alicia, probinsya ti Isabela. Maysa laeng isuna kadagiti adu a mangmangged-talon a naawanan ti panggedan manipud simmaknap dagiti *reaper* ken *combined harvester* a kukua dagiti *trader* ken nababaknang a mannalon.

Awan ti bukod a daga ni Manong Nestor. Bibiagen na ti pamilya na babaen ti pannakitegged kas mangmangged-talon iti uneg ti kabesilya. Sakbay a simmaknap dagiti makinarya, dua a daras iti maysa a *cropping* ti panagtapug ti grupo da iti taltalon -- kada panagraep ken panaggapas. Sangapulo da iti grupo a dumandanon iti nadumaduma nga ili tapno makitegged. "Mayat met nga adda *reaper* gapu ta papartaken na ti panagani aglalo nu agkamakam ti tyempo. Ti kasumbangir na, mapukawan kami ti panggedan ken awan met sabali a trabaho a mangsippaw kadakami. Dagiti laeng *trader* ti bumakbaknang," nayon pay ni Manong Nestor.

Kabaelan da a 10 ti mangleppas ti maysa ektarya iti maysa aldaw iti tangdan a P7000.00/ektarya iti kontrata a pakyawan. Iti maysa a *cropping*, agarup 14 nga aldaw laeng ti abereyds a panawen nga addaan trabaho dagiti kabesilya. Kadawyan na, Marso ken Abril nga tiempo ti panagani ken sagibo. Ti sumarunon ket kalpasan ti innem a bulan -- Nobyembre ken Disyembre. Dagiti daddu-

ma a bulan ket aw-awagan da iti "tyempo bisin" ta ngamin, awan panggedanen.

Talahanayan 1: Kabuklan a tandan wenno bingay ti tunggal maysa a mangmangged-talon iti kabesilya iti uneg ti maysa a cropping wenno innem a bulan

Bilang ti aldaw nga adda panggedan iti maysa a cropping	14 aldaw
Lawa ti kapagayan nga maileppas	1 ektarya/aldaw
Bayad iti kontrata iti pakyawan	P7,000.00/ektarya
Bilang ti tao iti maysa a kabesilya	10 katao
Bingay ken pastrek ti tunggal maysa iti maysa a cropping	P9,800.00/crop
Bingay ken pastrek ti tunggal maysa kada bulan	P1,633.00/bulan
Bingay ken pastrek ti tunggal maysa kada lawas	P408/lawas
Bingay ken pastrek ti tunggal maysa kada aldaw	P58/aldaw

Basar iti talahanayan, makita nga agarup P408 laeng kada lawas ti bingay ken pastrek ti tunggal maysa iti uneg ti kabesilya wenno limus a P58 kada aldaw nga iyan-anay da iti uneg ti innem a bulan wenno aginggana sumaruno a panagaani! Nagkas-angen! Kasanu pay ngarud nga agbiag ti pamilya nu P58 lang inaldaw ti pastrek? Ania pay pakaanayan na? Kurang pay a paggatang ti maysa kilo a bagas a komersyal. Agasem kasano nga agbiag ti mangmangged-talon nga awan pulos bukod a daga. Kasapulan agbiruk ti *sideline* a kunada wenno ania pay a diskarte tapno masullatan ken makakamakam iti pananggato dagiti presyo ti kangrunaan a mausar. Awan pay dita ti alawans ti ubbing, muskada ken pasaray ni gina. Piman.

Napait a kapadasan dagiti mangmangged ti kaunasan

Saan a maiyadayo ti kapadasan ti rinubu a mangmangged iti agrikultura kadagiti nalalawa a kaunasan iti paset ti akintengnga nga amianan ti Isabela ken abagatan a Cagayan. Dagiti unas ket maar-aramid kas asukar idiai Cagayan-Robina Sugar Milling Corporation (CARSUMCO) ken kas enerhiya iti planta ti *bioethanol* nga Green Future Innovations Inc. a kukua da Gokongwei ken Martin Lorenzo, dagiti dadakkel a burgesya kumprador iti pagilian.

Iti paset ti Sta. Maria, Isabela, dumanon iti 660 ektarya ti kalawa ti kaunasan a kukua ti 13 a pamilya ken indibidwal nga addaan 870 a mangmangged. Maysa ditoy ni Manang Marie. Nu kasano kangina ti asukar, kasta met ti kalaka ti tangdan dagiti agar-aramid ti asukar a kas kanyana. Mano dekadang nga agan-anus ni Manang Marie iti P170.00 kada aldaw a tangdan iti uneg ti 12-16 oras a panagubra inaldaw. Tapno manayunan ti mateggedan ti pamilya, pasaray itugut na nga agtabas dagiti annak na nga agtawen 11-13.

Ken gapu ta isuna ket saan a mabigbig kas regular a mangmangged laksid iti deka-dekadang a panagubra na iti kaunasan, awan ti maawat na a benepisyo manipud iti bilyun-bilyon a pondo ti *sugar levy* babaen iti Social Amelioration Act of 1991.

Panangpetpet iti kumpay ti panagbalaliw

Duron ti naames a kasasaad, nangbukel ti lokal nga organisasyon dagiti mangmangged iti unas ken talon tapno ilaban ti nayon a P50 a tangdan ken ayuda iti panawen ti pandemya. Sadiay Sta. Maria, inlaban dagiti mangmangged iti kaunasan ti nayon a P50 a tangdan ken panangbigbig kadakuada kas regular a mangmangged-agrikultural.

Kasumbangir na, liplipiten ti reaksyunaryo a gobyerno ti karbengan ken panaglapan dagiti kas kada Manong Nestor ken Manang Marie. Gapu iti NTF-ELCAC ken RCSP, inawagan da ida ken ti organisasyon a mangitantandudo ti interes ken pagsayaatan ti mannalon kas terorista. Sadiay Sta. Maria, pekwersado a pinagsurender ti agarup 750 kameng ken lider ti timpuyog ti kaunasan babaen iti panangidaulo ni Lt. Erwin Babas ti 502nd Infantry Brigade ken 5th CMO Batallion. Iti ili ti Alicia, nagnaed dagiti tropa ti 5th ID ken dagiti soldado nga Amerikano iti eskwelaan ti baryo da Manong Nestor idi Balikatan *exercises*. Kas kadagiti mangmangged sadiay Sta. Maria, biktima met laeng dagiti mannalon sadiay Alicia iti pananglipit ken panangranggas ti estado.

Pampaneknekan ti kastoy a pasamak ti naindasigan a kagalad ti estado a pumabpabor kadagiti apo't daga ken dadakkel a negosyante. Ipakpakita daytoy a saan nga umanay kadagiti mangmangged_talon a pumauneg iti bala-bala ti reaksyunaryo a gobyerno tapno baliwan ti kasasaad ken ilaban ti demokratiko a karbengan da a tagikwaen ti daga nga inda suksukayen. Agserserbi daytoy a karit para kadagiti kas kada Manong Nestor ken Manang Marie a paunegen ti kaamoan maipanggep iti estado ken rebolusyon, ken isilpo dagiti laban da iti nalawlaw a pannakidangadang ti umili nga itandudo ti dua a tukad a rebolusyon. **B**

TIGNAYAN TI KABATAAN

Laglagipen ti naimbalitukan... manipud iti panid 19

sektoral ken lokal nga isyu a sangsangwen daytoy iti naindasigan a pannakidangadang ti mangmangged ken mannalon. Agpsampa iti NPA tapno gun-oden ken armas ti nalawa nga umili iti kaaw-awayan tapno agpinget nga iyabante ti demokratiko a rebolusyon ti umili iti Tanap ti Cagayan. **B**

Laglagipen ti naimbalitukan nga adal ti First Quarter Storm! Agtutubo, agtignay para iti maysa manen a dalluyong!

Awan kapada na a krisis ti bakbaklayan ita ti masa nga anakling-et iti agdama nga ilehitimo a rehimen Marcos-Duterte. Awan met sabali a panawen tapno sublianan ti naimbalitukan nga adal ti First Quarter Storm (FQS) idi 1970 a kimmari ita papet ken parigat a panagari daydi Ferdinand Marcos Sr. Nagbukel ti dadakkel a protestang bayan dagiti gasut-rinibu a mangmangged, mannalon, agtutubo ken dadduma pay a patriyotiko a pwersa tapno irupir ti nailian a demokrasya ken wayawaya laban iti kumarkaro a pannakibiang ti imperyalista nga US iti tay-ak ti ekonomya, pulitika ken militar ti pagilian. Iti daytoy a tignayan, naipasaknap kadagiti

umili ti pagkasapulan ken kinaumno ti armado a pannakidangadang iti kaaw-awayan. Naisangsangayan kadayta a panawen ti panagpigsa ti tignayan dagiti agtutubo nga estudyante a lumaok iti dangadang dagiti mangmangged ken mannalon.

Nakarkaro a panagsagaba ti

kaipapanan na ti panagsubli dagiti Marcos ken panagtalinaed dagiti Duterte iti bileg. Para kadagiti agtutubo a Pilipino, awan ti namnamaen nga esensyal a panagbalbaliw iti nalungsot a sistema ti edukasyon iti pagilian. Uray natibker a supsupiaten dagiti estudyante, kangrunaan latta a programa ti Marcos-Duterte ti panangipatungpal ti Mandatory ROTC wenno pwersado a panagsanay-militar iti kolehiyo nga idaulwan ti brutal, mamapatay-tao ken korap nga AFP. Pagbalinen da a pagbala ti kanyon dagiti annak ti mannalon nga agrigrigat iti dandani -bumtak a gerra iti nagbaetan ti imperyalista nga US ken kadagiti kabusor na. Isu a nalaklaka para iti rehimen a kissayan ti badyet ti edukasyon ken nayunan ti binilyon ti bukod da nga opisina iti linged ti *intelligence* ken *confidential fund*. Uray nu agkukurang ti 159,000 a klasrum ti DepEd para iti SY 2023-2024, saan latta a prayoridad ti dekalidad ken libre nga edukasyon. Imbes a risuten kasano a makakamakam dagiti ubbing gapu iti dua tawen a palpak a *distance learning*, panang

killu ken panangrebisa ketdi ti pakasaritaan ti pagilian ti iyal-alikaka ti rehimen. Saan lang a simple a panangkillu nu di ket panangipaidam mismo kadagiti ubbing ken agtutubo a a maammoan ken adalen ti pakasaritan ti Pilipinas, ti kasasaad ti lubong ken realidad ti gimong a Pilipino ken sangalubongan ta dagitoy kano a *subject* ket "NPA subjects".

Ilgalgalot na ti kinakuneng ti agtutubo tapno saan nga agbalin a kritikal ka dagiti mapasasamak iti pagilian ken iti aglawlaw, kasta met tapno dagiti gradweyt ket agbalin nga adipen a mangmangged kadagiti ganggannaet a negosyo nga agpuona n ditoy pagilian. Nu saan nga agbalin a soldado wenno mangmangged, patpatayen ti kastoy a sistema dagiti agtutubo.

Saan a mailibak ti krisis ti malakolonyal ken malapyudal a gimong. Nadam-eg a daga daytoy tapno rumswa ti baro a dalluyong, para iti tignayan a masa a mangpatakyas ti agar-ari a rehimen nga agturong iti nailian-demokratiko a panagbalbaliw iti kagimongan. Nasken nga agtultuloy nga ipasaknap ti panagamiris ken program ti nailian-demokratiko a rebolusyon iti intar ti agtutubo. Nasken a mulyen ti kultura ti aktibismo inggana mabukel ken maibangon dagiti progresibo ken rebolusyonaryo nga organisasyon da. Nasken nga ingato ken isilpo dagiti

<https://www.josephscalice.com/assets/image/posts/2020/km.fqs.png>

HIYAS TI REBOLUSYON: DAGITI NAISANGSANGAYAN A BABBAI ITI TANAP TI CAGAYAN

NAWAYA, NATARIPATO, KEN NAPINGET. Daytoy dagiti nakadaydayaw a kagagalad ti rebolusyonaryo a babbai. Isuda dagiti naisangsangayan a babbai a napnuan tured a bumangbangon ken kumuykuyog iti sidong ti

maikuskuspil a dasig tapno iyabante saan laeng iti panangwayawaya ti kinababai da ngem ketdi iti sububukel a dasig a magunggundawayan ken maidaddadanes. Ta ammo da ken maawatan da a naan-anay da laeng a mawayawayaan kas babbai nu mawayawayaan ti dasig da. Ti kinapintas da ket aggap-gapu iti natib-ker a pangngeddeng da a pagserbian ti nalawa nga umili. Daytoy ket saan a marukrukod babaen iti pudaw, kinis ti kudil, lapsat ti pammagi wenno ania pay a pagrukudan nga inkeddeng ti gimong wenno sikat iti *social* ken *mass media* ken popular a kultura.

Tallo a Pagwadan a Babbai

Naririmat a hiyas dagiti rebolusyonaryo a Pilipina a mangmangted lawag kadagiti piket layn iti pabrika, kadagiti rali iti kalsada, kadagiti sonang gerilya, ken iti naduma-duma pay a pagirusuatan ti Demokratiko a Rebolusyon ti Umili (DRU). Maimatangan dagitoy a naisangsangayan a babbai kadagiti organisasyon ti agtutubo iti eskwelaan, kadagiti timpuyog ti mannalon iti baryo ken kadagiti pormasyon ti New People's Army (NPA).

Iti daytoy nga isyu ti Baringkuas, maiya m-ammo kada ta yo ti tallo a pagwadan a babbai a mangipakpakita ti regget nga iyabante ken itandudo ti nailian demokra tiko a rebolusyon kadagiti tay-

ak ti pagrebbengan da.

Ka Lisa, maysa nga agtutubo nga organisador

Makipatpatang ni Ka Lisa kadagiti Nalabbaga a mannakigubat ti NPA maipanggep ti kasasaad dagiti nakurapay a mannalon kabayatan nga agin-inana iti balay ti masa a nagdagusan da. Kadaytoy a kanito pay laeng isuna a nagbalin a kampante a naruar a baliksen dagiti sarita nga "armado a pannakidangadang" ken "hukbo" aglalo ta nakaro ti *red-tagging* ken pananglipit kadagiti estudyante iti uneg ti eskwelaan da.

Uray sumagmama no lae ng ng a aldaw a nakipagbiag iti Nalabbaga a larangan, nara gsa kan ni Ka Lisa iti naimatangan na a naregget a

panagpamulat dagiti kakadua kadagiti bisita a nakibuno iti selebrasyon ti ika-54 anibersaryo ti Partido Komunista ti Pilipinas. Daytoy ti sapsapulen na nga inspirasyon para iti naregreta a panagtignay na iti panaglukat manen ti klase iti kolehiyo da. Magagaran isunan nga istoryaen ti nagbalin a kapadasan na kadagiti kakolektibo na a kaadduan ket babbai ken adda LGBT. Nakasagana isuna a paggiddanen ti panagadal na ken panangidaulo iti trabaho a propaganda-edukasyon iti organisasyon ti agtutubo iti eskwelaan da. "Maymayaten [ti panangited [ti *educational discussions*] itatta ta nagsublin ti *face-to-face* a klase ngem idi a paseg *online* laeng," kunana.

Sakbay pay a nagbalin a kameng ti Kabataang Makabayan (KM), naawatanen ni Ka Lisa ti kinaannatop ti armado a pannakidangadang ken linya ti demokratiko a rebolusyon manipud idi napadasan na ti direkta a pananglipit ti estado kadagiti a kas kanyana nga estudyante nga aktibista. Nagbalin isuna a biktima ti *harassment*, surbeylans ken intimidasyon dagiti ahente ti militar babaen ti ROTC iti eskwelaan da.

Kas maysa nga anak, uray nu narigat ket padpadasen na met a pamulatan dagiti nagannak na ken tallo a kakabsat na maipanggep kadagiti isyu a pangkagimongan. Natibker na a sangsangwen ti presyur ti pamilya na a manglaplapped iti pagayatan na nga agtignay kas organisador. Nagbunga met ti naanus a panangipampusuan na idi maorganisa metten ti maysa a kabsat na a *senior high school* iti maysa a nailian-demokratiko nga organisasyon ti agtutubo,

ITi ababa a panawen a panagtalinaed na iti sidong ti NPA ken dagiti masa a mannalon, natenneb ni Ka Lisa ti pangngeddeng na nga agidaton pay ti dakdakkal para iti panagpapigsa ti organisasyon da. Masirsirmata na met a buklen ti desisyon nga agpultaym nga organisador. Orasen ti panagpanaw na kagiddan dagiti mannalon a kadua na a nakitabuno iti okasyon. Nakaisem isuna a nagpakada, naki-alimano kadagiti kakadua ken sakbay a nagna ket immasideg pay iti maysa a kadua a nagbalin a kabadi na. "Kayat ko ti agsubli ditoy," ti maudi a naibaga na.

Ka Heidi, maysa nga ina ti NPA

Nataripato nga ina iti lima nga annak ni Ka Heidi. Marikrikna met daytoy dagiti kakadua a hukbo nga idi ket nakabase iti bassit a pagtaengan da. Ngem iti dayta a rabii, uppat laengen kadagiti annak na ti kasango da a mangan kadagiti diket a tedda iti sagana idi Baru Tawen. Simmampa ngaminen iti maysa pay a yunit ti NPA ti anak na a ni Ka Erwin.

Sakbay pay a naghukbo ti anak, am-amangen a nangato ti panangbigbig ti pamilya ni Ka Heidi iti NPA ken iti sibubukel a rebolusyonaryo a tignayan. Gapu ta nababa nga akintengnga a mannalon ti dasig a naggapuan a pamilya, marikna da Ka Heidi ti ulpit ti pyudal ken malapyudal a pananggundaway. Pilit nga ag-agumen ti maysa a bassit nga apo't daga ti ub-ubraen da a kuman. Kakaruan a napasamak, segun kanyana, ti iyu-umay ti tallo nga armado a taw-an ti makuna nga apo't daga.

Laksid kadaytoy, nailumlom da pay iti utang ta nakangatngato ti interes ti pautang wenno usura nga ipat-ipatuon ti *traders*. Kasano met ket dumandanon daytoy iti 7% kada bulan wenno 35% kada *cropping*!

Iti tengnga ti agtutuon a problema ti pangkabiagan a sangsangwen ti pamilya da, kanayon nga adda dagiti kakadua a saan a mauma a mangtarawidwid ken tumarabay iti organisasyon ti mannalon tapno itandudo ti agraryo a rebolusyon nga isu laeng ti makarisut kadagiti problema iti dagdaga. Isu a nalaus ti panagyaman ni Ka Heidi kadagiti kakadua. "Nu awan dagiti

kakadua, nu saan dakami sinurwan nga agtalinaed ken irupir ti karbengan mi nga tagikwaen ti daga a sinuksukay ken pinadur-as mi, amangan nu am-amang kamin a napatakyas ditoy. Ti balligi mi ket saan laeng a bukod mi a balligi. Daytoy ket balligi ti amin a magunggundawayan a mannalon," nakuna na.

Napigsa ti panagsanggir da iti timpuyog dagiti mannalon nga isu't bin-i ti Demokratiko a Gobyerno ti Umili. Mamati isuna a ti laeng panagarmas dagiti kas kanyada a mannalon ti pamuspusan tapno interamente a masakniban ti karbengan nga agtagikua ti daga nga inda suksukayen. Nalawag kadakuada ti naraggas ken naindasigan a kagagalad ti estado nga ar-aramaten ti linteg ken buyot da tapno agumen ken tagikwaen ti dagdaga nga awan bambannog na.

Isu nga awan-panagduadua a sinuportaran ni Ka Heidi ti anak ti desisyon daytoy nga agbalin kas maysa a Nalabbaga a mannakigubat. Natalek isuna nga usto ti dalan a sinurot ni Ka Erwin. Imbes a maliday iti panaginadayo da, naragsak ken napannakkel isuna nga ina gapu ta addaan isu ti "nasayaat nga anak ti pagilian" a nagiggem ti armas tapno ilaban ti daga para kadagiti mannalon.

"Aalwadan yo ni Ka Erwin. Tulungan yo isuna iti amin a rigat ken suroan yo a nalaing iti biag ti hukbo," nairut a bilin ni ka Keidi kadagiti kakadua.

Ka Mulan, maysa a Nalabbaga a kumander

Napinget a sumangsango iti kabusor ken iti amin a rigat a kasingin ti panangiyabante ti naunday a gubat ti umili ni Ka Mulan. Kagapgapu da pay laeng a nagbunag ti suplay. Laksid iti ling-et nga agar-aruyot manipud iti kulot a buok, saan a malasin ti nadagsen nga awit ta nakaisem ti rupa na. Bagkat na ti kaguddua kaban a bagas, armalayt ken *ammo pouch* a napnu ti bala.

Ni Ka Mulan ket maysa a balasang nga NPA a naggapu iti tribu a Dumagat. Uray nu mano a tawen pay laeng iti panagserbi iti uneg ti NPA, nalawag kanyana ti nagdumaan ti panagbigbig ken panagrespeto dagiti kakadua a Hukbo kadagiti babbai.

Segun kenni Ka Mulan, talaga maidum-duma ti kultura nga itantandudo dagiti rebolusyonaryo nu maiyarig iti naulpit a panangtrato iti "ruar" nu sadino ket "lalaki ti masurot." Malagip na nu kasano na a kakaasian ti ina na nga inaldaw nga agisaksakad bayat nga aglemlemmes laeng ti arak ni ama na.

Nasapa a nagubra ni Ka Mulan. Pasaray mano oras laeng ti inana na iti rabii nu kapator ti ubra: iti aldaw, adda isuna idiay taltalon ti agpapagapas; iti met rabii, adda isuna iti igid baybay -- agkadmilyan kadagiti ikan, kurita, agato; ken dadduma pay a laon ti baybay. Masansan nga agmaymaysa laeng isuna nga agub-ubra isu a kankanayon a nakasalikad ti buneng -- sisasagana

a dumepensa nu kas pangarigan adda mangbastos kanyana iti dalan.

Nagasat latta ni Ka Mulan uray naigalut ti panawen na iti panagubra. Ta nu saan, siguro ket naipadan kadagiti dadduma pay a babbalasang a

“Iti laeng pannakilaok ti naindasigan a dangadang a mawayawayaan ti babbai ti bukod da. Iti laeng panagrebolusyon a maparuar ti pudpudno a silap da ken maasa ti kabaelan da. Napateg a makapagpasampa pay ti adu a natutured a babbai a Nalabbaga a mannakigubat ti NPA.”

a Dumagat a napilitan nga agasawa iti nakaganganus a tawen.

Nakaragragsak a lagip para kanyana ti umuna adaras a nakakita isuna kadagiti kakadua a babbai. Daytoy ti nangkarit kanyana nga agdesisyon a sumampa. "Isuda ket kaya da. Isu nga sigurago a kayak met," nakuna na iti bukod na a bagi na.

Iti panangisursuro dagiti kakadua babaen iti LitNum (Literacy & Numeracy), nasursuro ni Ka Mulan ti agbasa ken agsurat. Manipud iti panagbalin nga S4

wenno opisyal ti panustos, itatta ket masansanay isuna iti panagiggem iti tropa kas maysa a tim lider iti uneg ti iskwad. Saan laeng a kadagiti trabaho a pagkasapulan ti pisikal a pigsa kas iti panagbunag ken pangabagkat ti suplay, dakkel met ti panangbigbig dagiti kakadua kadagiti kabaelan ti babai ken mi-

norya iti kaammuan ken panangidaulo militar.

Iti naminsan a nakapasyar ni Ka Mulan iti pamilya na, mismo a ni manong na ti nangbagbaga kanyana a saan a bumbaba ken saan a panawan dagiti masa ti umili. "Ditoy kano laeng uneg ti Hukbo a mariknak ti panagbalasang ko. Ta idi saanak pay a simmampa ket kasla dak nagbalin nga inang dagiti kakabsat ko," kuna na.

Sibubukel ti panagtalek na a babaen iti naregget a trabaho iti intar ti masa ken amin a tay-ak a panagpapgisa iti NPA ket

adu pay a babbai ti sumampa. "Awan sabali a pampanunotek nu di kasanok a tumulong a mapaadu ti babbai [nga NPA] lalo dagiti padak a minorya," kuna na.

Da Ka Lisa, Ka Heidi ken Ka Mulan ket sumagmamano laeng kadagiti adu nga hiyas ti rebolusyon. Isuda dagiti rebolusyonaryo a kababaihan iti Tanap ti Cagayan nga agserserbi kas pagwadan iti kinatured ken kinaregta nga ilaban ti karbengan ti maikususpil nga umili. **B**

8 soldado natay iti engkwentro sadiay ili ti Lasam

Walo a soldado ti kumpirmado a natay ken adu ti sugatan kalpasan ti engkwentro iti nagbaetan dagiti mannakigubat ti Danilo Ben Command (NPA-West Cagayan) ken mersenaryo a tropa ti 17th Infantry "Do or Die" Battalion Philippine Army sadiay Sicalao, Lasam idi Hulyo 27, 2023. Dagiti mismo residente ti nakakita kadagiti kaswalti ti kabusor idi inruar dagiti napasag iti sentro ti baryo. Gapu iti bain, saan pulos binigbig ken inpudno ti militar dagitoy a dangran da. Kabayatan na, natalged met a nakamaniobra paatras dagiti

kakadua ken awan met ti naan-ano kadakuada.

Gapu iti aktibo a depensa a postura, napartak a naagaw dagiti kakadua ti inisyatiba ken nabaligtad ti opensa ti rumaraot a kabusor, banag a saan a namnamaen dagiti soldado. Dakkel a bentahe ti hukbo ti nauneg a kaammoan iti kasasaad ti masa ken pamilyarisasyon iti kadagaan tapno napartak ken natalged a makamaniobra. Iti kasumbangir na, gapu iti nakaro a desperasyon ken insulto a natayan da numanpay nakapamin-ano da nga inwaragawag a "nakapsut unayen ken awanen ti kabaelan a lumaban" ti NPA-West Cagayan, inpakat ti 5th Infantry Division ti dua a batalyon na tapno sawa-

ren ti kabakiran ken nagbebeddangan ti Lasam, Sto. Nino ken Rizal. Inusar da a pambar ti *humanitarian assistance ken disaster relief* iti superbagyong Egay ngem ti agpayso ket kombat nga operasyon ti inaramid da.

Tallo tawenen nga awan-ressat a mangrirribuk ken agiwarwaras ti teror ken buteng ti 17th IB iti West Cagayan ken Apayao. Isuda ti utek Iti panangmasaker kada Ka Peping (Saturnino Agunoy), Ka Val (Augusto Gayagas) ken Ka Uno (Mark Canta) a paseg nga awan kabaelan na a lumaban bayat nga agbibyahe idi Abril 2022 sadiay Piat, Cagayan. **B**

Maika-122 nga anibersaryo ti naimballigian a Panagbaringkuas a Balangiga

Laglagipen iti aldaw ti Setyembre 28 ti anibersaryo ti naimballigian a panagrukuas ti umili laban ti kolonyalista nga US iti Balangiga, Eastern Samar. Numanpay adda ti 28 Pilipino a nagbuwis ti biag na iti daytoy a labanan, daytoy a panagrukuas ket maibilang iti pakasari-taan kas maysa kadagiti "worst defeat" wenno kakarwan a pannakaabak ti US iti kakakisuna a labanan na ditoy pagilian iti *Philippine-American War*.

Ti kasumbangir na, ti met makuna a "Balangiga Massacre" ket inaramid dagiti soldado nga Amerikano nu sadino ket mananangibales a pinatay da ti agarup 50,000 nga umili iti nasao nga ili ken dadduma pay a paset ti Samar. Kadayta a masaker, impapatay ti US ti amin a lallaki, agtawen 10 agpangato wenno amin a makabael nga agiggem ti armas.

Inadipen ken indadanes dagiti tropa ti Company C ti 9th US Infantry Regiment dagiti Balangiganon. Sipud dimmappat iti ili idi Agosto 11, 1901, pwersado a pinagubra dagiti umili sadiay, pinaritan ida nga agsapul ti panggedan, ken binastos da dagiti babbai. Inpupok da ti nasurok 100 a lallaki nga agpatnag a nakatakder a matudtudoan. Dagiti agkakapsut wenno agsaksakit ket sukatan laeng dagiti dadduma a residente. Mainom lang a danum ti maited kadakuada.

Gapu iti nakaro a panangidadanes ken panangikuspil kadakuada, saan a naliklikan a timmaud ti gura ken pungtot laban kadagiti kolonyalista. Iti agsapa ti Setyembre 28, 1901, dua a grupo ti lallaki ti nagsuot ti lupot ti babai. Nagposisyon da iti simbaan ken iti kusina dagiti soldado nga Amerikano. Iti uneg ti palda da, nakadulin dagiti buneng. Kasta met iti maysa a lungon ken dagiti bayengyeng a pagsaksakdoan da ti danum ket nangilemmengan da ti armas da.

suruten iti panid 7

Dula ti rebolusyon, teatro ti maidaddadanes

Iti nairussuat a *workshop* wenna palihan iti dulaan kadagiti yunit ti NPA-Cagayan Valley, maisangsangayan dagiti istorya da Ka Jack ken Ka Kris, dagiti agtutubo a mannakigubat a naikkan gundaway a takwatan, padur-asen ken ipakita ti talento da kas hukbo a pangkultura.

Naggapu iti dasig a mannalon ni Ka Jack. Iti naganus a tawen na, agub-ubra isunan tapno makatulong kadagiti nagannak na. Arapaap na ti agbalin nga artista ken hilig na ti agdengngeg kadagiti drama iti radyo nu malpas nga agubra. Ni met Ka Kris ket naggapu iti nailian a minorya nga Agay. Nahilig met isuna nga agdengngeg ti kansion ken agkansion nu maymaysa na. Gagangay na a managbabain, isu a saan na maipakita iti sabali a tao ti talento na ken pintas ti boses na.

Panangasa kadagiti talento ken kabaelan ti rebolusyonaryo a palihan

Kas kada Ka Kris ken Ka Jack, naggapu iti dasig a mannalon ti kaaduan a limmaok iti palihan. Nasursuro da ditoy ti *modulation* wenna panagkapsut ken panagpigsa ti timek, nalawag a panangibalikas, usto nga intonasyon dagiti sarita tapno mailanad ti emosyon, ken pamuspusan ti panangipakita ti naduma-duma nga emosyon a kasapulan kadagiti partikular nga eksena. Naisuro met laeng kadakuada ti panagparnuay ti uni, usto a wagas ti panagkanta ken panagusar ti musika tapno ikkan-biag ti dula. Pati *blocking* wenna panagposisyon iti entablado tapno epektibo a makita dagiti agbuybuya ti garaw dagiti artista, ken panagruar ken panagserrek da tunggal eksena.

Maipabuyan tu ti nasursuro da kadagiti haranang base iti intar ti masa ken iti linawas a pangkultura nga aktibidad iti intar ti kakadua. Tulbek daytoy iti in-inut a panangrimbaw dagiti kakadua a minorya ken mannalon iti kinamanagbabain ken saan a maun-uni, inggana maadaan da ti kumpyansa iti bukod a bagi iti sango ti nagadu a tao. Nakaaramid ken nakaibingay met laeng ti dadduma iti putar da a likhang-sining kas ti rebolusyonaryo a kansion, daniw ken rap.

Dulaan kas instrumento iti panagmulat, panagorganisa ken panagpatignay

Naikkat ti danag ni Ka Jack ken Ka Kris iti haranang base idi naimballigian a naipatarus iti masa t mensahe a kayat nga idanon ti dula. Asideg rusok kunada ngarud ti dula a mangipakpakita ken pagsarmengan iti kongkreto a kasasaad ken pudno a kapadasan ti umili. "Agpaysu dayta," agluluwasit nga agtungtung-ed ti may-

sa a masa nga agbuybuya ti eksena nu sadino ket laklakaen ti *trader* ti presyo ti mais idinto a nakangatngato ti singir iti interes ti pautang uray nu nalawa ti nadadael gapu iti nagsasaruno a bagyo.

Dulaan ti masa, agturong iti masa

"Mayat nu pasaknapen tayo dayta a drama, kadua. Sigurado nga adu ti *maka-relate*," kuna met ti maysa. Na-LSS da kadagiti kansion ti eksena iti dula nga isuda mismo ti bida ken istorya ti panagbiag da ti ipabpabuya. Naimaldet kadakuada ti kinaumno ken pagkasapulan la unay ti militante a tignayan a masa ken panaglaok mismo iti gubat ti mannalon.

Nasursurok pay ngem panagtungpal ti arapaap da Ka Jack ken Ka Kris a maasa ti talento da ken maipakita ken maidaton daytoy kas artista ti umili.

Teatro dagiti maidaddadanes ken magunggundawayan ti dulaan ti rebolusyon. Ti entablado ket para kadakuada ken isuda met laeng ti hurado na. Ti dulaan ket saan laeng a simple a mangted liwliwa nu diketdi instrumento ti panaglaban a lalaokan ti maidaddadanes a dasig tapno mawayawayaan da ti bukod da iti kawar ti pannaggundaway. **B**

- ONAT 28 -

Pare, nadamag mo kadin? Nangato kano ti presyo ti mais tatta!

Wen ngarud, pare. P22 per kilo kano paggatang ni boss!

'Su pay ah! Ngem ti imas na, madama pay lang met side-dress tayo.

'Su ngarud! Sigurado a dawaten dan tu met lang nu kapigsa burasen!

hia Metten!

Sapay nakaro met lang ngato na ti presyo ti agas, abono ken bin-i tatta.

Nangatngato manen ti interes ti pautang ah! Uray la aganak kada agapuko.

Ipangato da amin ngem ti presyo ti mais tayo nagbaba met latta!

Kasla amin sa met ngamin ipangato ni BBM! Presyo bagas, asukar, langis, aminen.

Husto ta kunam, pare. Ket uray tu pay kanen ti nuang nanggato payen!

Wenen ah, pare! Talaga a nangato.

- ONAT 28 -